

RP 135/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och 4 och 8 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner ändras.

Enligt propositionen slopas förhöjningsdelen till grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd som betalas för tiden för sysselsättningsfrämjande service och den förhöjda förtjänstdelen för inkomstrelaterad dagpenning. Enligt förslaget ska det under tiden för sysselsättningsfrämjande service betalas en arbetslöshetsförmån som är lika stor som den som betalades under arbetslösheten. Dessutom ska möjligheten att betala förhöjt rörlighetsunderstöd slopas.

Lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner föreslås bli ändrad så att slopandet av de förhöjningsdelar som anges i lagen om utkomstskydd för arbetslösa beaktas i finansieringsbestämmelserna.

I propositionen föreslås det vidare att det partiella arbetsmarknadsstödet minimibelopp minskas så att det är 35 procent av det arbetsmarknadsstöd som i annat fall skulle betalas som arbetsmarknadsstöd till en arbetssökande som bor i sina föräldrars hushåll. Som inkomst för föräldrarna till en arbetssökande som bor i samma hushåll som sina föräldrar ska inte beaktas vårdarvode till en närståendevårdare eller vårdarvode till en familjevårdare som erhållits i något annat syfte än i förvärvssyfte.

I propositionen föreslås dessutom vissa ändringar av teknisk natur i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Vidare föreslås det att bestämmelsen i lagen om utkomstskydd för arbetslösa om Folkpensionsanstaltens rätt att av Arbetskraftsmyndigheten få uppgifter om grunden för uppehållstillstånd och den första anteckningen om hemkommun i fråga om mottagare av arbetsmarknadsstöd upphävs.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Arbetslöshetsförmån under tiden för sysselsättningsfrämjande service	4
2.1.1 Arbetslöshetsförmånens belopp.....	4
2.1.2 Sysselsättningsfrämjande service	6
2.2 Rörlighetsunderstöd	7
2.3 Partiellt arbetsmarknadsstöd	8
2.3.1 Behovsprövning av arbetsmarknadsstöd	8
2.3.2 Beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd	9
2.4 Finansieringen av arbetslöshetsförmåner	10
2.5 Bedömning av nuläget	11
2.5.1 Förhöjningsdelar för aktiv tid	11
2.5.2 Rörlighetsunderstöd	13
2.5.3 Partiellt arbetsmarknadsstöd	14
2.5.4 Finansieringen av arbetsmarknadsstödet	17
3 Målsättning	17
4 Förslagen och deras konsekvenser	17
4.1 De viktigaste förslagen	17
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	18
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	18
4.2.1.1 Konsekvenser för de privata hushållens ställning	18
4.2.1.2 Konsekvenser för de offentliga finanserna	21
4.2.2 Samhälleliga konsekvenser	23
4.2.2.1 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	23
4.2.2.2 Likabehandling och jämställdhet mellan könen	25
4.2.2.3 Konsekvenser för barn och ungdomar	25
4.2.2.4 Konsekvenser för landskapet Åland	26
4.2.3 Konsekvenser för de verkställande aktörerna	26
5 Alternativa handlingsvägar.....	27
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	27
5.1.1 Ikraftträdandet för sloandet av förhöjningsdelar för aktiv tid	27
5.1.2 Vårdarvodet för familjevårdare	28
5.1.3 Ikraftträdandet för de ändringar som gäller partiellt arbetsmarknadsstöd	29
5.2 Utländsk lagstiftning och andra förfaranden som tillämpas utomlands	29
6 Remissvar	30
6.1 Sloandet av förhöjningsdelar för aktiv tid	30
6.2 Sloandet av förhöjningsdelen till rörlighetsunderstöd	31
6.3 Partiellt arbetsmarknadsstöd	31
6.4 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna och motiveringarna till lagstiftningsordningen	32

6.5	Bedömning av de sammantagna konsekvenserna.....	32
6.6	Konsekvenser för kommunerna.....	33
6.7	Arbetskraftspolitiskt utlåtande.....	33
7	Specialmotivering.....	34
7.1	Lagen om utkomstskydd för arbetslösa	34
7.2	Lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner	36
8	Bestämmelser på lägre nivå än lag	37
9	Ikraftträdande	37
10	Genomförande och uppföljning.....	37
11	Förhållande till andra propositioner	38
11.1	Samband med andra propositioner	38
11.2	Förhållande till budgetpropositionen.....	38
12	Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	38
	LAGFÖRSLAG.....	46
1.	Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	46
2.	Lag om ändring av 4 och 8 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner	49
	BILAGA.....	50
	PARALLELLEXTER.....	50
1.	Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	50
2.	Lag om ändring av 4 och 8 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner	58

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering genomför regeringen en reform av grundskyddet som förbättrar arbetets lönsamhet, gör den sociala tryggheten smidigare och förenklar förmånerna med beaktande av rekommendationer och utredningar i mellanrapporten av kommittén för social trygghet. Syftet med reformen är att ta fram en modell med ett allmänt stöd. Avsikten är att man ska övergå till en enda grundskyddsförmån stegvis genom att kombinera bestämningsgrunderna för de olika stöden. I anslutning till detta ska man enligt regeringsprogrammet förenhetliga miniminivån på arbetsmarknadsstödet, grunddagpenningen, sjukdagpenningen, Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenning och föräldradagpenningarna och slopa barnförhöjningarna, förhöjningsdelarna och de skyddade beloppen.

Vid ramförhandlingarna i april 2024 fattade regeringen beslut om en ny åtgärdshelhet med syftet att stärka de offentliga finanserna. I samband med det beslutade regeringen att slopa de förhöjningsdelar i arbetslöshetsförmånerna som betalas för aktiv tid och skärpa beaktandet av föräldrarnas inkomster vid behovsprövningen för arbetsmarknadsstödet.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som ett tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. De centrala arbetsmarknadsparterna har haft möjlighet att kommentera propositionen under beredningen.

Ett remissförfarande ordnades om utkastet till regeringens proposition mellan den 20 juni 2024 och den 13 augusti 2024. Utlåtandena om utkastet till regeringsproposition är offentligt tillgängliga på webbplats Utlåtande.fi på adressen: <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=e893d7ba-aba0-4b7a-b215-0d25bd878870>.

Beredningsunderlaget för regeringens proposition är tillgängligt på adressen: <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM059:00/2024>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Arbetslöshetsförmån under tiden för sysselsättningsfrämjande service

2.1.1 Arbetslöshetsförmånens belopp

Arbetslöshetsdagpenning kan betalas till en arbetslös arbetssökande som varit etablerad på arbetsmarknaden och som fått sin utkomst av förvärvsarbete eller företagsverksamhet. Till dem som är försäkrade i en arbetslöshetskassa betalas arbetslöshetsdagpenning i form av inkomstrelaterad dagpenning och till andra i form av grunddagpenning. Den inkomstrelaterade dagpenningen består av en grunddel, som uppgår till beloppet av grunddagpenningen, och en förtjänstdel. Arbetsmarknadsstöd betalas till en arbetslös arbetssökande som inte uppfyller arbetsvillkoret för arbetslöshetsdagpenning eller som har fått arbetslöshetsdagpenning för maximitiden. Fullt arbetsmarknadsstöd och grunddelen för den inkomstrelaterade

dagpenningen uppgår till beloppet av grunddagpenningen, det vill säga 37,21 euro per dag (i 2024 års nivå).

För tiden för sysselsättningsfrämjande service som överenskommit i en sysselsättningsplan eller i en plan som ersätter den betalas förhöjningsdelen till grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd och den förhöjda förtjänstdelen till inkomstrelaterad dagpenning. Förhöjningsdelen eller den förhöjda förtjänstdelen betalas för högst 200 dagar. Om personen är en mottagare av arbetslöshetsdagpenning, inleds betalningen av förhöjningsdelen och den förhöjda förtjänstdelen från början då arbetssökanden på nytt uppfyller arbetsvillkoret för löntagare eller företagare. Förhöjningsdelen börjar betalas från början när personen i fråga på nytt är berättigad till arbetsmarknadsstöd efter att arbetsvillkoret uppfyllts och maximitiden för arbetslöshetsdagpenning gått ut.

Arbets- och näringsbyrån och en kommun som deltar i kommunförsök ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande till utbetalaren av arbetslöshetsförmåner om att personen deltagit i sysselsättningsfrämjande service och att sysselsättningsfrämjande service ingår i en sysselsättningsplan eller i en plan som ersätter den, vilken upprättats tillsammans med arbetssökanden.

En arbetslöshetsförmån kan betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service, även om arbetssökanden under sin tid som arbetslös inte har rätt till förmånen på grund av en tidsbestämd tid utan ersättning, en skyldighet att vara i arbete, en begränsning som gäller skyldighet att söka till yrkesutbildning, väntetiden eller behovsprövning som gäller arbetsmarknadsstöd.

Förhöjningsdelen till grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd är 5,29 euro per dag (i 2024 års nivå). Den förhöjda förtjänstdelen utgör 55 procent av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen. När lönen per månad är större än 95 gånger grunddelen, är förtjänstdelen i fråga om den del av dagslönen som överskrider denna gräns 25 procent. I så fall uppgår den inkomstrelaterade dagpenningen till högst den dagslönsgrundande inkomstrelaterade dagpenningen, dock högst till beloppet av grunddelen förhöjd med förhöjningsdelen.

Med undantag för arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån, kan en arbetssökande ha rätt till en kostnadsersättning, som uppgår till 9 euro per dag eller till 18 euro per dag, om personen deltar i service som ordnas utanför det egna pendlingsområdet eller om personen deltar i service som ordnas utanför hemkommunen i det egna pendlingsområdet och han eller hon orsakas verifierbara inkvarteringskostnader av deltagandet i servicen.

Med den högre arbetslöshetsförmånen och kostnadsersättningen för tiden för sysselsättningsfrämjande service ökas arbetssökandens ekonomiska incitament att delta i sysselsättningsfrämjande och kompetensutvecklande service. I regeringens proposition RP 179/2009 rd till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av vissa lagar som har samband med den föreslogs bland annat att en förhöjningsdel eller förhöjd förtjänstdel betalas som incitament för att delta i aktiva åtgärder för högst 200 dagar för tiden för sysselsättningsfrämjande service och att utbetalningen av förhöjningsdelen gäller också mottagare av arbetsmarknadsstöd. Den förslagna lagen trädde i kraft den 1 januari 2010¹.

¹ De grundläggande riktlinjerna för reformen i regeringens proposition RP 179/2009 rd baserade sig på SATA-kommitténs förslag av den 27 januari 2009 om grundläggande riktlinjer för totalreformen och AKKU-ledningsgruppens förslag till SATA-kommittén om förtydligande av stödsystemen för

År 2023 betalades sammanlagt 745 miljoner euro som förmåner för tiden för sysselsättningsfrämjande service. Förtjänstskyddets andel var 160 miljoner euro och grundskyddets andel var 585 miljoner euro. Andelen för förhöjningsdelarna för aktiv tid var omkring 11,7 miljoner euro i förtjänstskyddet och omkring 24,0 miljoner euro i grundskyddet. Sju procent av de dagar som omfattades av förtjänstskyddet betalades för tid i service. Motsvarande andel för grundskyddsdagarna var 25 procent.

2.1.2 Sysselsättningsfrämjande service

Sysselsättningsfrämjande service omfattar arbetskraftsutbildning, arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån, frivillig integrationsutbildning av en arbetssökande vilken stöds med arbetslöshetsförmån, jobsökarträning, karriärträning, arbetsprövning, utbildningsprövning och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Maximitiden för stöd av frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån är i princip 24 månader, men om studiernas mål är att avlägga lärokursen för den grundläggande utbildningen, kan studiehelheten stödjas i högst 48 månader. Längden på arbetsprövning är högst 12 månader. Maximilängden är 20 dagar för arbetsprövning och 20 dagar för karriärträning. Utbildningsprövningens längd är högst 10 dagar åt gången. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ordnas i perioder på 3 till 24 månader åt gången.

Offentlig arbetskraftsservice ska tillhandahållas utifrån kundens servicebehov, som arbetskraftsmyndigheten ska bedöma i samråd med kunden. Arbetskraftsmyndigheten upprättar också en sysselsättningsplan tillsammans med den arbetssökande kunden. Vid behov inkluderas offentlig arbetskrafts- och företagsservice enligt arbetssökandens servicebehov i sysselsättningsplanen. En förpliktande förutsättning för att en arbetssökande ska få en arbetslöshetsförmån är att han eller hon följer sysselsättningsplanen, till exempel att han eller hon deltar i sysselsättningsfrämjande service som överenskommit i planen.

När man granskar antalet arbetskraftspolitiska utlåtanen som getts om inledande av sysselsättningsfrämjande service (tabell 1), ser man att antalet utlåtanen i allmänhet är något högre än antalet arbetssökanden, vars förmånsrätt utlåtanerna gäller. Detta beror bland annat på ändringen av de datumuppgifter som antecknats i utlåtanerna.

Tabell 1. Arbetskraftspolitiska utlåtanen om inledande av sysselsättningsfrämjande service enligt service år 2023. Källa: Arbetsförmedlingsstatistik.

Service	Arbetskraftspolitiska utlåtanen
Jobsökarträning	9 785
Karriärträning	7 821
Arbetsprövning på arbetsplatsen	32 073
Utbildningsprövning i en läroanstalt	210
Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	59 416
Frivilliga studier	17 827
Arbetskraftsutbildning	57 805
Integrationsutbildning	8 677

vuxenutbildningen och reform av de studiesociala förmånerna för vuxenstuderanden.

Arbetsmarknadsorganisationerna enades den 21 januari 2009 om förslagen för näringspolitiken och utkomstskyddet för arbetslösa för åren 2009–2014. Dessa förslag ingick i SATA-kommitténs förslag.

I 10 kap. 3 § i lagen om utkomstskydd (1290/2002) föreskrivs att under tiden för jobbsökarträning, karriärträning, prövning och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har en arbetssökande inte rätt till arbetslöshetsförmån för de dagar då han eller hon inte deltar i servicen, om inte frånvaron beror på arbetsoförmåga, ett under 10-årigt barns sjukdom för högst fyra arbetsdagar per gång, en anställningsintervju eller något annat jämförbart skäl som anknyter till sysselsättning, eller skötsel av ett offentligt förtroendeuppdrag. Om personen har en godtagbar orsak till frånvaron, har han eller hon rätt också till en eventuell förhöjningsdel för frånvarotiden. Ersättning för uppehälle betalas dock inte för tiden för frånvaro från ovan nämnda tjänster. Den nämnda bestämmelsen om frånvaro tillämpas inte på arbetskraftsutbildning, arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån och inte på frivilliga studier av en invandrare.

I lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023), som träder i kraft den 1 januari 2025, finns det bestämmelser om skyldigheten att söka arbete, vilka överensstämmer med lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012), som är i kraft fram till den 31 december 2024. Ett villkor för att arbetslöshetsförmånen fortsatt ska betalas ut är att den arbetssökande söker möjliga jobb så som anges i sysselsättningsplanen. I regel förutsätts det att arbetssökanden söker fyra jobb som han eller hon har möjlighet att få under en granskningsperiod på en månad. Den kvantitativa skyldigheten att söka arbete antecknas i sysselsättningsplanen vid den inledande intervjun eller i ett föregående kompletterande samtal om jobbsökning. Vid samtal om jobbsökning och vid behov vid kompletterande samtal om jobbsökning i samband med att sysselsättningsplanen ses över kontrolleras att jobbsökningsskyldigheten är aktuell.

Den kvantitativa jobbsökningsskyldigheten kan sänkas om arbets- och näringsbyrån bedömer att det inte är möjligt att söka fyra möjliga arbeten under granskningsperioden.

I lagen finns bestämmelser om ett flertal undantag till när jobbsökningsskyldigheten börjar samt till granskningsperiodens längd och antalet jobbsökningar. Jobbsökningsskyldigheten börjar när anställningsförhållandet upphör, om den arbetssökande är i annat än lönesubventionerat heltidsarbete som varar längre än två veckor. För arbetssökande som studerar inom arbetskraftsutbildning som varar över en månad börjar jobbsökningsskyldigheten gälla en månad innan studierna beräknas vara avslutade. Syftet med detta är att säkerställa en snabb övergång till arbete efter utbildningen. Detsamma gäller personer i arbetsprövning, lönesubventionerat heltidsarbete eller sammanhängande rehabilitering som varar längre än en månad. Deras skyldighet att söka jobb börjar en månad innan arbetsprövnings-, rehabiliterings- och lönesubventionsperioden upphör.

En arbetssökande som saknar utbildning och som frivilligt deltar i studier som stöds med arbetslöshetsförmån och som varar längre än en månad ska medan studierna pågår söka tre möjliga jobb under en granskningsperiod på tre månader. Om de understödda studierna varar högst en månad eller om en månad av studierna återstår är den arbetssökande skyldig att söka samma antal jobb som andra arbetslösa.

Skyldigheten att söka arbete ställs inte då arbetssökanden avlägger studier i läs- och skrivfärdigheter vilka stöds med en arbetslöshetsförmån och vilka utifrån lagen om utkomstskydd för arbetslösa är studier på heltid eller då arbetssökanden studerar i arbetskraftsutbildning som skaffats inom ramen för en samordnad upphandling eller ordnats på motsvarande sätt.

2.2 Rörlighetsunderstöd

Den som är berättigad till arbetslöshetsförmåner och som tar emot arbete i ett anställningsförhållande för minst två månader eller inleder en minst två månader lång utbildning relaterad till arbete i ett anställningsförhållande, beviljas rörlighetsunderstöd. Om rörlighetsunderstöd beviljats på grundval av arbetsrelaterad utbildning, beviljas understöd inte på grundval av mottagande av arbete.

För att rörlighetsunderstöd ska beviljas krävs det dessutom att de dagliga resorna till arbetet eller utbildningen när arbetet eller utbildningen inleds överstiger i genomsnitt tre timmar vid heltidsarbete och i genomsnitt två timmar vid deltidarbete eller att personen flyttar från motsvarande avstånd på grund av arbete eller arbetsrelaterad utbildning.

Rörlighetsunderstödet är lika stort som grunddagpenningen. Rörlighetsunderstöd betalas i förhöjd form, om arbetsplatsen eller den plats där utbildning ordnas finns över 200 kilometer från personens faktiska bostad eller den faktiska bostaden före en flyttning på grund av arbetet eller därmed relaterad utbildning. Förhöjningsdelen till rörlighetsunderstödet svarar mot förhöjningsdelen till grunddagpenningen.

Rörlighetsunderstöd betalas för högst fem dagar per kalendervecka:

- 1) under 30 dagar från det att arbetet eller utbildningen inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst två månader eller påbörjar utbildning relaterad till sådant arbete,
- 2) under 45 dagar från det att arbetet eller utbildningen inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst tre månader eller påbörjar utbildning relaterad till sådant arbete, eller
- 3) under 60 dagar från det att arbetet eller utbildningen inleddes, när personen tar emot arbete som varar i minst fyra månader eller påbörjar utbildning relaterad till sådant arbete.

Rörlighetsunderstöd betalas högst tills anställningsförhållandet upphör eller den arbetsrelaterade utbildningen avbryts.

Antalet mottagare av rörlighetsunderstöd med inkomstrelaterad dagpenning uppgick till sammanlagt omkring 1 800 personer år 2023. En förhöjningsdel betalas till omkring 1 000 av dessa till ett belopp av sammanlagt omkring 0,22 miljoner euro. Mottagarna av rörlighetsunderstöd som betalas av Folkpensionsanstalten uppgick till omkring 650 personer, av vilka omkring 300 fick en förhöjningsdel till ett sammanlagt belopp av omkring 0,06 miljoner euro.

2.3 Partiellt arbetsmarknadsstöd

Rätt till arbetsmarknadsstöd har en arbetslös som inte uppfyller arbetsvillkoret, eller som fått grunddagpenning eller inkomstrelaterad dagpenning i maximitiden och som är i behov av ekonomiskt stöd (behovsprövning).

Arbetsmarknadsstödet betalas utan tidsbegränsning.

2.3.1 Behovsprövning av arbetsmarknadsstöd

I behovsprövningen av arbetsmarknadsstöd beaktas i princip samtliga egna inkomster för mottagaren av arbetsmarknadsstöd. Förvärvsinkomst som fås utifrån arbete beaktas dock i

beloppet av den jämkade arbetslöshetsförmånen. Behovsprövning tillämpas inte för tiden för deltagande i sysselsättningsfrämjande service och inte på arbetsmarknadsstöd som betalas till en person som fyllt 55 år och som uppfyllt arbetsvillkoret då arbetslösheten börjat.

Det finns bestämmelser om de inkomster som ska beaktas i behovsprövningen av arbetsmarknadsstöd i 7 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och i 3 kap. i statsrådets förordning om inkomst som skall beaktas vid fastställande av arbetslöshetsförmån (1332/2002). De inkomster som ska beaktas vid behovsprövningen av arbetsmarknadsstödet bedöms beroende på hur mycket inkomster som flyter in fortlöpande under arbetslöshetstiden, det vill säga att inkomster av sporadisk natur eller engångsnatur inte inverkar på arbetsmarknadsstödet belopp. I behovsprövningen beaktas sådana inkomster som påverkar personens inkomstnivå under arbetslöshetstiden, även om inkomsterna fås under en annan tid än arbetslöshetstiden. En inkomstpost som återkommer årligen eller i övrigt på återkommande sätt delas som en inkomst antingen för hela året eller för en annan inkomstperiod. Före behovsprövningen avdras från den inkomst som påverkar arbetsmarknadsstödet utgifterna för att skaffa och bibehålla inkomsten.

De inkomstslag som ska beaktas i behovsprövningen utgörs av till exempel vårdarvode till närståendevårdare enligt lagen om stöd för närståendevård (937/2005), vårdarvode till familjevårdare enligt familjevårdslagen (263/2016) samt kapitalinkomster.

En inkomst som beaktas i behovsprövningen påverkar arbetsmarknadsstödet belopp på olika sätt, beroende på om mottagaren av arbetsmarknadsstöd är underhållsskyldig eller en person utan familj. Ett avdrag på 50 procent av de inkomster som överskrider inkomstgränsen på 1 044,00 euro görs från det fulla arbetsmarknadsstödet för en person med underhållsskyldighet. Inkomstgränsen höjs med 130 euro per månad för varje barn att försörja. Ett avdrag på 75 procent görs för de inkomster som överskrider inkomstgränsen på 311,00 euro från det fulla arbetsmarknadsstödet för en person utan familj. De nämnda beloppen i euro är i 2010 års nivå. Det finns bestämmelser om nivån i statsrådets förordning om justering av de eurobelopp som tillämpas vid behovsprövning i fråga om arbetsmarknadsstöd (957/2010).

2.3.2 Beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd

Arbetsmarknadsstöd betalas som partiellt arbetsmarknadsstöd till nedsatt belopp, om personen bor i sina föräldrars hushåll och inte uppfyllt arbetsvillkoret för arbetslöshetsdagpenning.

I riksdagens proposition RP 235/1993 till riksdagen med förslag till lagstiftning om arbetsmarknadsstöd samt till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslogs att partiellt arbetsmarknadsstöd betalas till arbetslösa som bor hos sina föräldrar och kommer ut på arbetsmarknaden första gången. Enligt motiveringarna till regeringens proposition RP 235/1993 är det i dessa fall motiverat att reducera arbetsmarknadsstödet eftersom det i första hand är en förmån som skall trygga minimiutkomsten. Stödbehovet påverkas i så fall särskilt av de faktiska levnadskostnaderna. Dessa kostnader är i regel lägre för den som bor hos sina föräldrar än för en person som bor i sitt eget hushåll enligt regeringens proposition RP 235/1993.

Partiellt arbetsmarknadsstöd uppgår till 50 procent av det arbetsmarknadsstöd som i övrigt ska betalas till personen utifrån hans eller hennes egna inkomster. Ingen begränsning som baserar sig på åldern har föreskrivits för betalning av partiellt arbetsmarknadsstöd. Partiellt arbetsmarknadsstöd betalas också om en stödmottagare som bor i sina föräldrars hushåll inte lägger fram en utredning om föräldrarnas inkomster.

Arbetsmarknadsstöd betalas till fullt belopp för den tid då en person som bor i sina föräldrars hushåll deltar i sysselsättningsfrämjande service. Om föräldrarnas inkomst underskrider den inkomstgräns som föreskrivits i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, betalas arbetsmarknadsstödet till fullt belopp också i denna situation.

Som inkomster för föräldrarna beaktas samma inkomster som de inkomster som beaktas i behovsprövningen av arbetsmarknadsstöd. Om föräldrarnas sammanräknade inkomster överstiger 1 781 euro per månad, minskas 50 procent av de inkomster som överskrider inkomstgränsen från det fulla arbetsmarknadsstödet för personen. Varje minderåriga barn som föräldrarna ska försörja och som bor i samma hushåll höjer inkomstgränsen med 106 euro per månad. Arbetsmarknadsstöd som nedsatts på grund av föräldrarnas inkomster betalas dock alltid till åtminstone 50 procent av beloppet av det arbetsmarknadsstöd som personen annars skulle ha rätt till utifrån de egna inkomsterna.

Tabell 2. Inverkan av föräldrarnas inkomst på arbetsmarknadsstödet belopp år 2024.

Föräldrarnas familjesituation	Arbetsmarknadsstöd kan betalas till fullt belopp, om föräldrarnas inkomster är högst:	Föräldrarnas sammanräknade inkomster, som vid överträdelse leder till att arbetsmarknadsstödet betalas till 50 procent
Inga barn att försörja	1 781 euro/mån.	2 581 euro/mån.
1 barn	1 887 euro/mån.	2 687 euro/mån.
2 barn	1 993 euro/mån.	2 793 euro/mån.
3 barn	2 099 euro/mån.	2 899 euro/mån.

Om en person som bor i sina föräldrars hushåll kan lägga fram en tillförlitlig utredning om att föräldrarna de facto inte stödjer honom eller henne, ska arbetsmarknadsstödet betalas till fullt belopp, även om föräldrarnas inkomster överskrider den föreskrivna inkomstgränsen.

Beloppet av fullt arbetsmarknadsstöd år 2024 är 37,21 euro per dag och omkring 800 euro per månad. Beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd år 2024 är 18,61 euro per dag och omkring 400 euro per månad, om personen i övrigt skulle ha rätt till fullt arbetsmarknadsstöd.

Ett myndigt barn hör inte till samma utkomststödfamilj som sina föräldrar, även om han eller hon bor i samma bostad. En egen beräkning uppgörs i utkomststödet för ett myndigt barn som bor hos sina föräldrar. Det nämnda minimibeloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd år 2024 jämförs med grunddelen för utkomststöd och också studiepenningen. År 2024 är grunddelen för utkomststöd 587,71 euro per månad för en person som bor ensam och 73 procent av den nämnda grunddelen, det vill säga 429,03 euro, för en person som fyllt 18 år och som bor hemma hos sin förälder. Studiepenningen för en person som fyllt 18 år och bor självständigt uppgår till 279,38 euro per månad.

2.4 Finansieringen av arbetslöshetsförmåner

Enligt 14 kap. 3 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa finansieras den förhöjningsdel som betalas på arbetsmarknadsstödet med statens medel. Enligt 3 b § 3 mom. i samma kapitel finansieras förhöjningsdelen för grunddagpenningen med intäkterna av arbetslöshetsförsäkringspremien och med statsmedel. Enligt 4 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner finansieras den förhöjda förtjänst delen för inkomstrelaterade dagpenning

finansieras genom en andel från Sysselsättningsfonden, det vill säga med intäkterna av arbetslöshetsförsäkringspremien.

Rörlighetsunderstöd och anknutna förhöjningar finansieras ur statens medel.

Arbetsmarknadsstöd finansieras från och med den 1 januari 2025 med statens medel för en tid som omfattar sammanlagt 100 dagar av betalning av en arbetslöshetsförmån, varefter hemkommunen för mottagaren av arbetsmarknadsstöd börjar finansiera arbetsmarknadsstödet. I lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs om ett undantag för finansieringen av arbetsmarknadsstöd som betalas till invandrare, utifrån vilket arbetsmarknadsstödet finansieras ur statens medel från och med den första anteckningen om hemkommun. För att beakta detta undantag i uppbörden av kommunens finansieringsandel av arbetsmarknadsstödet har Folkpensionsanstalten från och med den 1 januari 2025 rätt att av Arbetskraftsmyndigheten erhålla uppgifter om grunden för uppehållstillståndet och den första anteckningen om hemkommun för mottagaren av arbetsmarknadsstöd.

2.5 Bedömning av nuläget

2.5.1 Förhöjningsdelar för aktiv tid

Enligt Finansinspektionens och Folkpensionsanstaltens registeruppgifter betalades förhöjningsdelar år 2023 i förtjänstskyddet till 26 149 personer till ett sammanlagt belopp av omkring 11,7 miljoner euro, på grunddagpenning till 10 893 personer till ett belopp av omkring 3,8 miljoner euro och på arbetsmarknadsstöd till 50 183 personer till ett belopp av omkring 20,2 miljoner euro.

Mottagarna av förhöjningsdelen till inkomstrelaterad dagpenning fördelades så gott som jämnt mellan könen år 2023. Den genomsnittliga förhöjningsdelen var 7,80 euro/dag, 8,63 euro/dag för män och 7,05 euro/dag för kvinnor. Av mottagarna av förhöjningsdelar för grunddagpenningen var 52 procent män och 48 procent kvinnor. I fråga om arbetsmarknadsstöd var 47 procent män och 53 procent kvinnor.

I tabell 3 visas mottagarna av förhöjningsdelar och utbetalade förhöjningsdelar enligt förmån och åldersgrupp. I åldersfördelningen av mottagarna av arbetsmarknadsstöd och grunddagpenning ligger betoningen på unga personer, medan det finns färre personer under 30 år som får inkomstrelaterad dagpenning.

Tabell 3. Mottagare av förhöjningsdelar och utbetalade förhöjningsdelar enligt åldersgrupp och förmån. Källa Finansinspektionen, FPA

Åldersklass	Inkomstrelaterad dagpenning		Grunddagpenning		Arbetsmarknadsstöd	
	Mottagare	Euro	Mottagare	Euro	Mottagare	Euro
Totalt	26 149	11 667 268	10 893	3 819 961	50 183	20 166 530
-19	6	1 227	79	10 891	2 156	750 710
20-24	749	236 834	1 284	392 497	7 798	2 940 993
25-29	2 420	1 034 504	2 172	773 986	8 322	3 463 014

30–34	3 621	1 694 119	1 943	691 060	7 831	3 337 070
35–39	3 741	1 821 859	1 517	576 336	6 772	2 890 489
40–44	3 391	1 683 697	1 229	462 624	5 283	2 201 594
45–49	2 963	1 422 253	923	325 329	4 060	1 645 969
50–54	2 727	1 215 054	688	230 190	3 304	1 274 566
55–59	3 102	1 269 058	608	207 224	3 270	1 166 848
60–	3 429	1 288 664	450	149 823	1 387	495 277

I tabell 4 visas mottagarna av förhöjningsdelar enligt landskap och förmån. Numerärt sett finns det mest mottagare i Nyland. I förhållande till befolkningen finns det ett stort antal mottagare av samtliga förmåner i Mellersta Finland, Södra Karelen och Norra Karelen. I fråga om förtjänstskyddet är andelen mottagare av befolkningen hög också i Lappland och Norra Savolax och i fråga om arbetsmarknadsstöd i Kymmenedalen och Kajanaland. Befolkningsandelarna är å sin sida lägre i förtjänstskyddet i Nyland, i grunddagpenningen i Norra Österbotten och Egentliga Tavastland och i arbetsmarknadsstödet i Södra, Mellersta och Norra Österbotten och i Egentliga Tavastland.

Tabell 4. Mottagare av förhöjningsdelar och utbetalade förhöjningsdelar enligt åldersgrupp och förmån. Källa Finansinspektionen, FPA

Landskap	Inkomstrelaterad dagpenning		Grunddagpenning		Arbetsmarknadsstöd	
	Mottagare	Euro	Mottagare	Euro	Mottagare	Euro
Åland	55	30 378				
Södra Karelen	1 275	359 862	335	104 289	1 496	550 921
Södra Österbotten	999	396 671	376	139 724	1 285	496 896
Södra Savolax	819	273 653	261	93 413	1 089	419 056
Kajanaland	426	148 428	178	54 996	754	320 972
Egentliga Tavastland	763	347 914	281	98 314	1 275	513 261
Mellersta Österbotten	420	169 063	152	49 572	509	169 620
Mellersta Finland	2 073	724 897	641	191 807	3 007	1 113 779
Kymmenedalen	1 089	379 443	340	107 586	1 725	611 600
Lappland	1 427	443 801	380	82 842	1 540	519 511

Birkaland	2 301	1 059 610	985	374 453	4 503	1 869 184
Österbotten	732	271 259	393	132 743	1 435	586 287
Norra Karelen	1 232	498 013	394	130 518	1 747	669 706
Norra Österbotten	1 979	971 238	611	230 191	3 273	1 291 384
Norra Savolax	1 784	643 235	650	203 123	2 124	731 179
Päijänne- Tavastland	882	377 619	409	146 661	1 958	734 103
Satakunta	1 233	521 307	389	141 496	1 784	675 793
Nyland	5 593	2 958 879	3 083	1 172 763	16 477	7 131 313
Egentliga Finland	2 556	1 066 821	973	346 116	4 111	1 732 883
Utlandet/okänd	52	25 177	62	19 354	91	29 083
Totalt	26 149	11 667 268	10 893	3 819 961	50 183	20 166 530

Den sysselsättningsfrämjande service för vars tid förhöjningsdelar betalas mest, varierar enligt förmån. Arbets sökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån är den vanligaste sysselsättningsfrämjande servicen. För mottagare av grundskydd är arbetskraftsutbildning å sin sida den vanligaste servicen. Den största delen som omfattas av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är mottagare av arbetsmarknadsstöd.

Tabell 5. Mottagare av förhöjningsdelar och utbetalade förhöjningsdelar enligt service och förmån. Källa Finansinspektionen, FPA

Tjänst	Inkomstrelaterad dagpenning		Grunddagpenning		Arbetsmarknadsstöd	
	Mottagare	Euro	Mottagare	Euro	Mottagare	Euro
Totalt	26 149	11 667 268	*	3 819 961	*	20 166 530
Frivilliga studier	13 152	6 739 757	2 195	979 019	10 430	4 879 639
Arbetskraftsutbildning	4 492	3 066 033	5 011	1 820 575	20 028	8 276 218
Försök	2 657	1 025 211	1 950	585 216	9 881	2 782 433
Träning	5 043	481 187	1 592	79 876	4 246	243 022
Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	805	355 081	813	345 971	9 348	3 929 448
Övriga/okänd			156	9 305	919	55 770

*I de siffror som gäller grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd kan samma person förekomma i flera tjänster under samma år och siffrorna kan inte räknas samman.

Målet med förhöjningsdelarna är att bidra till att ekonomiskt uppmuntra arbetssökanden att ansöka om sysselsättningsfrämjande service. Utifrån en internationell granskning är det också sällsynt att en förmån som är bättre än förmånen för en arbetslös betalas för deltagande i offentlig arbetskraftsservice, som också i övrigt i princip är förpliktande. Även om tjänsterna är förpliktande, baserar sig deltagandet i tjänsterna vanligen på en överenskommelse mellan arbetskraftsmyndigheten och arbetssökanden i sysselsättningsplanen. Arbetssökandens egen aktivitet är också av betydelse för deltagandet i servicen. Inga finländska eller utländska undersökningar har publicerats om inverkan av förhöjningsdelarna för arbetslöshetsskyddets aktiva tid på arbetssökandenas incitament, varför det är svårt att bedöma deras genomslag. Det är dock sannolikt att förhöjningsdelarna har någon form av inverkan på arbetssökandenas deltagandeaktivitet.

2.5.2 Rörlighetsunderstöd

Mottagarna av rörlighetsunderstöd med inkomstrelaterad dagpenning uppgick år 2023 till sammanlagt 1 826 personer, av vilka 982 (54 %) var män och 844 (46 %) kvinnor. Förmånen betalades till ett belopp av sammanlagt 2,9 miljoner euro för omkring 68 000 dagar. Förhöjningsdelen betalas till omkring 1 000 av dessa till ett sammanlagt belopp av omkring 0,22 miljoner euro.

Mottagarna av rörlighetsunderstöd som betalas av Folkpensionsanstalten uppgick till 656 personer, varav 383 (58 %) var män och 273 (42 %) kvinnor. Förmånen betalades till ett belopp av sammanlagt 1,0 miljoner euro för omkring 23 000 dagar. Av mottagarna fick omkring 300 en förhöjningsdel till ett sammanlagt belopp av omkring 0,06 miljoner euro.

I tabell 6 visas mottagarna av rörlighetsunderstöd enligt landskap. Numerärt sett fanns det mest mottagare i Nyland, men i förhållande till befolkningen var mottagarnas andel störst i Lappland och Kajanaland.

Tabell 6. Mottagare av rörlighetsunderstöd enligt landskap år 2023. Källa: Kelasto

Område	Inkomstrelaterad dagpenning		Grundskyddet	
	Mottagare	Euro	Mottagare	Euro
Södra Karelen	55	86 248	13	21 333
Södra Österbotten	55	92 293	14	23 756
Södra Savolax	53	80 692	22	30 379
Kajanaland	49	78 216	22	35 494
Egentliga Tavastland	35	49 279	15	18 228
Mellersta Österbotten	18	27 299	<10	3 471
Mellersta Finland	116	192 102	29	47 972
Kymmenedalen	39	46 702	10	14 221
Lappland	267	435 924	72	111 903
Birkaland	181	284 057	62	94 331
Österbotten	15	25 515	18	24 253
Norra Karelen	70	114 048	28	40 224
Norra Österbotten	200	314 814	65	97 209
Norra Savolax	104	169 208	34	51 125

Område	Inkomstrelaterad dagpenning		Grundskyddet	
	Mottagare	Euro	Mottagare	Euro
Päijänne-Tavastland	50	76 727	21	25 502
Satakunta	56	91 447	14	13 279
Utlandet och okänd	<10	15 504	10	15 911
Nyland	312	461 001	175	258 370
Egentliga Finland	142	230 584	30	38 250

Det förväntade genomslaget av rörlighetsunderstöd uppkommer av att understödet medför ett ekonomiskt incitament att ta emot arbete utanför det egna pendlingsområdet. Understödet kompenserar kostnader som orsakas av arbetsresan eller en flytt och uppmuntrar följaktligen arbetsökanden att ta emot arbete på ett längre avstånd. Syftet med detta är att förbättra matchningen mellan efterfrågan på arbetskraft och det regionala utbudet.

Enligt undersökningen anses kraftiga rörlighetssubventioner inte vara motiverade. I undersökningen observerades inte uppenbara flaskhalsar i arbetskraftens regionala rörlighet, vilka enkelt kunde åtgärdas med allmänna åtgärder som syftar till att öka rörligheten. Allmänt ökad regional rörlighet för att åtgärda arbetslöshet ses som en enskild åtgärd som är ett tämligen ineffektivt redskap och inverkan av de ekonomiska incitamenten på rörligheten anses vara begränsad. I undersökningarna har man också observerat så kallad spilleffekt av rörlighetsunderstödet, det vill säga att rörlighetsunderstödet stödjer verksamhet som skulle äga rum också utan stöd.²³

2.5.3 Partiellt arbetsmarknadsstöd

Enligt den information som fås från Folkpensionsanstalten har partiellt arbetsmarknadsstöd betalats till cirka 10 400 olika personer år 2023 och i snitt till omkring 3 500 olika personer per månad. Av mottagarna var 7 559 (73 %) män och 2 854 (27 %) kvinnor. Partiellt arbetsmarknadsstöd betalades för omkring 0,9 miljoner dagar till ett sammanlagt belopp av 16,8 miljoner euro år 2023. Det genomsnittliga partiella arbetsmarknadsstödet som betalats år 2023 uppgick till 18,60 euro. Största delen av stödet betalades till minimibelopp, antingen på grund av föräldrarnas inkomster eller därför att ingen information lagts fram om föräldrarnas inkomster. Endast i åtta procent av de ersatta dagarna översteg stödet minimibeloppet.

Tabell 7 visar mottagarna av partiellt arbetsmarknadsstöd enligt åldersgrupp. Av mottagarna är 93 procent yngre än 30 år. Av mottagarna har en procent fyllt 40 år.

Tabell 7. Mottagarna av partiellt arbetsmarknadsstöd, ersatta dagar, utbetalda förmåner och medelförmåner enligt åldersgrupp år 2023. Källa: FPA

Åldersgrupp	Mottagare	Antal dagar	Euro	€/dag
-------------	-----------	-------------	------	-------

² Alasalmi Juho, Henna Busk, Veera Holappa, Janne Huovari, Valtteri Härmälä, Ossi Kotavaara, Olli Lehtonen, Toivo Muilu, Jarmo Rusanen och Hilikka Vihinen (2020). Työn ja työvoiman alueellinen liikkuvuus ja monipaikkainen väestö. Statsrådets publikationsserie för utrednings- och forskningsverksamhet 2020:12.

³ Nyman Juho & Valtakasi Mikko (2022). Selvitys liikkuvuusavustuksen vaikuttavuudesta ja kehittämistarpeista. Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2022:10.

15–19	3 457	197 169	3 592 750	18,22
20–24	4 974	457 465	8 429 910	18,43
25–29	1 297	150 714	2 841 290	18,85
30–34	463	66 562	1 306 502	19,63
35–39	151	23 290	454 980	19,54
40–44	55	7 566	158 007	20,88
45–59	16	2 416	49 263	20,39

Tabell 8 visar mottagarna av partiellt arbetsmarknadsstöd enligt landskap. Numerärt sett finns det mest mottagare i Nyland, men i förhållande till befolkningen finns det mest mottagare i Södra Karelen, Kajanaland, Mellersta Finland, Kymmenedalen och Norra Österbotten. Det finns minst mottagare i förhållande till befolkningen i Nyland och Österbotten.

Tabell 8. Mottagare av partiellt arbetsmarknadsstöd enligt landskap år 2023. Källa: FPA

Landskap	Mottagare
Södra Karelen	327
Södra Österbotten	367
Södra Savolax	267
Kajanaland	179
Egentliga Tavastland	303
Mellersta Österbotten	147
Mellersta Finland	715
Kymmenedalen	463
Lappland	304
Birkaland	945
Österbotten	260
Norra Karelen	389
Norra Österbotten	1 053
Norra Savolax	428
Päijänne-Tavastland	370
Satakunta	480
Utlandet och okänd	15
Nyland	2 565
Egentliga Finland	836

Av mottagarna av partiellt arbetsmarknadsstöd uppgår de kumulerade betalningsdagarna till högst hundra dagar för så gott som hälften år 2023. Endast en fjärdedel av förmånsutgiften har dock betalats till denna grupp. Bland mottagarna var kumuleringen av betalningsdagar över 700 dagar för 12 procent. Denna grups andel av förmånsutgiften år 2023 är drygt en femtedel.

Tabell 9. Mottagarna av partiellt arbetsmarknadsstöd, ersatta dagar och utbetalda förmåner enligt kumuleringen av betalningsdagar år 2023. Kumuleringen av betalningsdagar enligt årets sista betalningsperiod för mottagaren. Källa: FPA

Klass för kumuleringen av betalningsdagar	Mottagare	Antal dagar	Euro
---	-----------	-------------	------

1–100	5 112	237 857	4 395 135
101–200	1 714	174 472	3 189 469
201–300	858	108 633	1 984 090
301–400	625	85 954	1 578 329
401–700	884	116 535	2 183 633
701–	1 220	181 731	3 502 045

År 2023 fick omkring 10 procent av mottagarna av arbetsmarknadsstöd eller deras föräldrar allmänt bostadsbidrag och omkring 11 procent av de privata hushållen som fick partiellt stöd omfattades av utkomststöd.

Enligt de uppgifter som fås från Folkpensionsanstalten har uppskattningsvis 23 procent av mottagarna av partiellt arbetsmarknadsstöd meddelat sina föräldrars inkomster år 2023. Av dessa mottagare som meddelat sina föräldrars inkomster har uppskattningsvis 75 procent fått partiellt arbetsmarknadsstöd till minimibelopp, eftersom de meddelade inkomsterna för föräldrarna varit så höga att maximiavdraget på 50 procent gjorts från understödet.

Folkpensionsanstaltens förmånsregister innehåller inte någon specifikation över inkomstslag i fråga om inkomsterna i behovsprövningen av arbetsmarknadsstöd och de inkomster för föräldrarna vilka ligger till grund för partiellt arbetsmarknadsstöd, varför exakt information om vårdarvoden för närståendevård eller vårdarvoden för familjevård som beaktats som inkomster inte är tillgänglig. Av föräldrarna till de personer som får partiellt arbetsmarknadsstöd har uppskattningsvis 300 fått arvode för närståendevårdare enligt uppgifterna från Folkpensionsanstalten. Under beredningen beräknades att ett arvode för familjevårdare för närvarande fås av omkring 135 föräldrar med ett barn som bor i samma hushåll och som får partiellt arbetsmarknadsstöd.

Enligt lagen om stöd för närståendevård avses med närståendevård att vård av och omsorg om en äldre, handikappad eller sjuk person ordnas i hemförhållanden med hjälp av en anhörig eller någon annan som står den vårdbehövande nära. Med närståendevårdare avses i den nämnda lagen bland annat en anhörig eller en annan person som står nära den vårdbehövande och ingått ett avtal om närståendevård. När en förälder till en person som ansöker om partiellt arbetsmarknadsstöd får ett arvode för närståendevård, kan det handla om att den vårdbehövande bor i samma hushåll eller i ett annat hushåll eller att partiellt arbetsmarknadsstöd ansöks av den vårdbehövande själv. Det finns inte information om i vilken slags situation med närståendevård föräldern till en person som ansöker om partiellt arbetsmarknadsstöd får vårdbidrag.

Enligt familjevårdslagen är familjevård vård av eller annan omsorg om en person under en del av dygnet eller dygnet runt i familjevårdarens privathem eller i den vårdbehövandes hem. Vårdsområdet ingår ett uppdragsavtal med familjevårdaren eller ett avtal om ordnande av familjevård med en privat producent av familjevård. Det finns inte information om huruvida föräldern till en person som ansökt om partiellt arbetsmarknadsstöd ingått uppdragsavtalet om familjevård i förvärvssyfte eller inte.

2.5.4 Finansieringen av arbetsmarknadsstödet

I beredningen av verkställigheten av undantaget i finansieringen av arbetsmarknadsstöd som betalas till invandrare (avsnitt 2.4) har det kommit fram att Folkpensionsanstalten får de uppgifter som behövs för att göra undantaget och som gäller grunden för uppehållstillståndet och den första anteckningen om hemkommunen för mottagaren av arbetsmarknadsstödet från

Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Folkpensionsanstaltens rätt att erhålla uppgifter baserar sig på gällande 13 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, enligt vilket Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter har rätt att avgiftsfritt få sådana uppgifter som är nödvändiga för att avgöra ett ärende som behandlas eller annars för att verkställa uppdrag enligt denna lag eller en för Finland bindande överenskommelse om social trygghet eller annan internationell rättsakt som gäller social trygghet av statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter och kommunala myndigheter samt andra offentligrättsliga samfund. Därför behöver Folkpensionsanstalten inte heller i fortsättningen de nämnda uppgifterna av Arbetskraftsmyndigheten och det finns inget behov av att stifta bestämmelser om Folkpensionsanstaltens rätt att få dessa uppgifter i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

3 Målsättning

Regeringen genomför en reform av grundskyddet som förbättrar arbetets lönsamhet, gör den sociala tryggheten smidigare och förenklar förmånerna med beaktande av rekommendationer och utredningar i mellanrapporten av kommittén för social trygghet. Syftet med reformen är att ta fram en modell med ett allmänt stöd. Avsikten är att man ska övergå till en enda grundskyddsformån stegvis genom att kombinera bestämningsgrunderna för de olika stöden. Slopandet av förhöjningsdelarna till arbetslöshetsförmånen som betalas under aktiv tid inom utkomstskyddet för arbetslösa förklarar regeringsprogrammets föresats enligt vilken miniminivån för arbetsmarknadsstödet, grunddagpenningen, sjukdagpenningen, Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenning och föräldradagpenningen förenhetligas och barnförhöjningarna, förhöjningsdelarna och skyddsdelarna slopas.

Målet med propositionen är att stärka den offentliga ekonomin med omkring 26 miljoner euro.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att förhöjningsdelen till grunddagpenning som betalas för tiden för sysselsättningsfrämjande service och den förhöjda förtjänst delen för inkomstrelaterad dagpenning slopas. Enligt förslaget ska det under tiden för sysselsättningsfrämjande service betalas en arbetslöshetsförmån som är lika stor som den som betalades under arbetslösheten. Därtill skulle kostnadsersättning fortfarande betalas för dagar för deltagande i annan sysselsättningsfrämjande service än arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. Lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner föreslås bli ändrad så att slopandet av de förhöjningsdelarna som anges i lagen om utkomstskydd för arbetslösa beaktas i finansieringsbestämmelserna.

I propositionen föreslås därtill att rörlighetsunderstöd inte längre kan betalas förhöjt enligt 6 kap. 1 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, om arbetsplatsen eller den plats där utbildning ordnas finns över 200 kilometer från personens faktiska boendeplats eller från den faktiska boendeplatsen före en flytt som gjorts på grund av arbete eller anknuten utbildning. I fortsättningen uppgår rörlighetsunderstödet alltid till beloppet av grunddagpenningen.

Det föreslås att arbetsmarknadsstödet belopp ändras så att minimibeloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd i stället för nuvarande 50 procent är 35 procent av det arbetsmarknadsstöd som annars betalas till den som ansöker om stöd. Därtill föreslås en ändring av de inkomster som ska beaktas som inkomster för föräldrarna till en person som ansöker om

arbetsmarknadsstöd, då sökanden bor i deras hushåll. Vårdarvode för en närstående vårdare enligt lagen om stöd för närståendevård och vårdarvode för en familjevårdare enligt familjevårdslagen, om uppdragsavtalet om familjevård inte gjorts i förvärvssyfte, beaktas inte som inkomster för föräldrarna till den som gör ansökan om arbetsmarknadsstöd.

I propositionen föreslås att 13 kap. 1 § 2 mom. 3 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa upphävs. Punkten gäller Folkpensionsanstaltens rätt att erhålla uppgifter om grunden för uppehållstillståndet och den första anteckningen om hemkommun för mottagaren av arbetsmarknadsstöd från Arbetskraftsmyndigheten. Den nämnda bestämmelsen i lagen om utkomstskydd för arbetslösa vilken träder i kraft den 1 januari 2025 är onödig, eftersom Folkpensionsanstalten med stöd av 13 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har rätt att erhålla dessa uppgifter från Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

Därtill föreslås vissa ändringar av teknisk karaktär i propositionen. Dessa utgörs av avlägsnande av hänvisningarna i anknytning till barnförhöjning från lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Barnförhöjningarna har slopats från och med den 1 april 2024. Därtill föreslås att 5 kap. 11 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras från och med den 1 januari 2025 för att överensstämma med de tidigare ändringarna av arbetsvillkoret. I paragrafen föreskrivs om villkoret för att betala arbetslöshetsdagpenning till en person som har fått arbetslöshetsdagpenning i enlighet med förordningen om social trygghet eller grundförordningen för den tid under vilken han eller hon har sökt arbete i en annan medlemsstat och inte återvänt som arbetssökande till Finland inom tre månader från det att han eller hon lämnade landet. Paragrafen har ändrats med lag 1300/2023 på så sätt att utbetalningen av arbetslöshetsdagpenning på nytt i stället för fyra veckors arbetstid förutsätter att en arbetsvillkormånad tjänats in. Utan den nu föreslagna ändringen ersätts paragrafen av den tidigare formen från och med den 1 januari 2025.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Social- och hälsovårdsministeriet har berett bedömningen av de sammantagna konsekvenserna av de lagändringar som gäller den sociala tryggheten samt social- och hälsovårdstjänsterna och som ska föredras som budgetlagspropositioner i samband med statens budgetproposition för 2025, inklusive grund- och människorättsperspektivet. Bedömningen offentliggörs när budgetlagarna överlämnas och den finns tillgänglig för riksdagsbehandlingen som ett komplement till de konsekvensbedömningar som ingår i regeringens propositioner.

4.2.1.1 Konsekvenser för de privata hushållens ställning

Slopandet av förhöjningsdelarna påverkar inkomstnivån för en arbetslös under tiden för service. Grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet uppgår till 37,21 euro per dag, vilket innebär i snitt 800 euro per månad. I fråga om grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd uppgår förhöjningsdelen för tiden för service till 5,29 euro per dag, vilket innebär i snitt 113,74 euro per månad. I förtjänstskyddet beror storleken på förtjänstdelen på de inkomster för personen enligt vilka den inkomstrelaterade dagpenningen fastställs. Tabell 10 innehåller en beskrivning av beloppen av inkomstrelaterad dagpenning och förhöjd inkomstrelaterad dagpenning på dags- och månadsnivå.

Tabell 10. Beloppen på inkomstrelaterad dagpenning och förhöjd inkomstrelaterad dagpenning på olika inkomstnivåer

Bruttolön €/mån.	Inkomstrelaterad dagpenning/dag	Förhöjd inkomstrelaterad dagpenning/dag	Inkomstrelaterad dagpenning/mån.	Förhöjd inkomstrelaterad dagpenning/mån.	Differe ns
1 000	40,29	42,50	866,16	913,75	47,59
1 500	50,68	53,67	1 089,63	1 153,99	64,36
2 000	60,75	65,98	1 306,17	1 418,65	112,48
2 500	70,82	78,29	1 522,71	1 683,31	160,60
3 000	80,90	90,60	1 739,25	1 947,97	207,75
3 500	90,97	102,91	1 955,79	2 212,63	256,84
4 000	97,38	110,83	2 093,67	2 382,89	289,22
4 500	101,86	116,43	2 189,91	2 503,19	313,28
5 000	106,33	122,02	2 286,15	2 623,49	337,34
5 500	110,81	127,62	2 382,39	2 743,79	361,40
6 000	115,28	133,21	2 478,63	2 864,09	385,46

I fråga om beloppet av inkomstrelaterad dagpenning ska det dock beaktas att graderingen av den inkomstrelaterade dagpenningen, vilken träder i kraft den 2 september 2024, gäller också för den förhöjda förtjänstdelen. Den inkomstrelaterade dagpenningen sänks för första gången då arbetslöshetspenning betalats för 40 arbetsdagar och för den andra gången då den betalats för 170 arbetslöshetsdagar. I den första nivån sjunker den inkomstrelaterade dagpenningen med 20 procent och i den andra med 25 procent i förhållande till den inkomstrelaterade dagpenning som baserar sig på den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenning som flutit in under arbetsvilkortiden. På grund av graderingen beror konsekvenserna för enskilda personer på om graderingen tillämpas på dem eller inte. Inverkan av sloandet av den förhöjda förtjänstdelen är större om den inkomstrelaterade dagpenningen inte har sänkts. Graderingen av den inkomstrelaterade dagpenningen gäller för personer på vilka det nya inkomstbaserade arbetsvillkoret på tolv månader tillämpas från och med den 2 september 2024, det vill säga i praktiken sådana personer vars arbetslöshet börjat efter ovan nämnda datum.

Med beaktande av att graderingen inverkar redan efter 40 förmånsdagar, utgörs det väsentliga vid bedömningen av de ekonomiska konsekvenser som en enskild person upplever då förhöjningsdelarna slopas av efter hur lång arbetslöshet en person inleder servicen. I typfallet inleds service inte direkt i början av arbetslösheten, utan först då arbetslösheten pågått under en längre tid. Till exempel arbetskraftsutbildning, arbetsprovning och träningservice har i snitt föregåtts av 20 veckors arbetslöshet. Av de tjänster som anlitas i stor utsträckning har den genomsnittliga arbetslöshetsperioden före tjänsten varit under åtta veckor endast för arbets sökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. I fråga om arbets sökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån har den genomsnittliga föregående arbetslöshetens längd varit fyra veckor år 2023.

I fråga om beloppet av förhöjningsdelen ska det därtill beaktas att antalet mottagare av inkomstrelaterad dagpenning minskar på grund av förlängningen av arbetsvillkoret, vilket också påverkar antalet personer som får förhöjningsdelen till förtjänst- och grundskydd. Enligt uppskattning minskar antalet mottagare av förhöjningsdelar till förtjänstskydd och grunddagpenning, medan antalet mottagare av arbetsmarknadsstöd ökar.

Tabell 11. Inledande av sysselsättningsfrämjande service och den föregående arbetslöshetens längd enligt service år 2023

	Antalet personer som inlett servicen	Den föregående arbetslöshetens längd i veckor
Arbetskraftsutbildning	30 669	22
Frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån	26 142	4
Integrationsutbildning	17 815	13
Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	58 221	14
Jobbsökarträning	10 197	23
Karriärträning	7 082	31
Arbetsprövning	31 320	26
Utbildningsprövning	337	6

Det är möjligt att bedöma att sloandet av det ekonomiska incitamentet försvagar incitamenten för en arbetsökande att delta i sysselsättningsfrämjande service. Den service som ordnas av Arbetskraftsmyndigheterna är dock också i fortsättningen i princip förpliktande för en mottagare av en arbetslöshetsförmån. Vägran att delta i tjänsterna eller annan försummelse av tjänsten kan leda till förmånspåföljder.

Förhöjningsdelen till arbetsmarknadsstöd och grunddagpenning under tiden för sysselsättningsfrämjande service och differensen mellan den förhöjda förtjänstdelen till inkomstrelaterad dagpenning och förtjänstdelen är inkomster som inte påverkar utkomststödet. I denna utsträckning har de minskade inkomsterna inte direkt samband med uppgången i utgiften för utkomststödet.

Den förhöjningsdel som betalas för rörlighetsunderstöd är lika stora som förhöjningsdelen till grunddagpenning, det vill säga 5,29 euro per dag, vilket per månad är i snitt 133,74 euro. Rörlighetsunderstöd betalas för högst 60 dagar, varför det handlar om en tämligen kort tid. För en enskild mottagare av rörlighetsunderstöd innebär sloandet av förhöjningsdelen en förlust på högst 317,40 euro.

Beloppet av fullt arbetsmarknadsstöd år 2024 är 37,21 euro per dag och omkring 800 euro per månad. Beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd år 2024 är 18,61 euro per dag och omkring 400 euro per månad, om personen i övrigt skulle ha rätt till fullt arbetsmarknadsstöd. Med anledning av den föreslagna ändringen av beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd uppgår stöd som betalas i form av arbetsmarknadsstöd enligt förslaget till åtminstone 13 euro per dag och till omkring 280 euro på månadsnivå. År 2024 är grunddelen för utkomststödet för en person som fyllt 18 år och bor hemma hos sin förälder 429,03 euro. Studiepenningen för en person som fyllt 18 år och bor självständigt uppgår till 279,38 euro per månad.

Vårdarvode för en närståendevård enligt lagen om stöd för närståendevård beaktas inte som inkomster för föräldrarna till den som gör ansökan, om han eller hon bor i deras hushåll. Av föräldrarna till de personer som får partiellt arbetsmarknadsstöd har uppskattningsvis 300 fått ett arvode för närståendevårdare. Vårdarvodet för en förälder som är närståendevårdare beaktas inte, oberoende av om den vårdbehövande bor i samma hushåll eller i ett annat hushåll eller av om den vårdbehövande är en person som ansöker om partiellt arbetsmarknadsstöd.

Inte heller vårdarvode för familjevårdare enligt familjevårdslagen skulle beaktas som inkomster för föräldrarna till sökanden, i vars hushåll han eller hon bor, om uppdragsavtalet inte ingåtts i

förvärvssyfte. Under beredningen beräknades att vårdarvode för familjevårdare för närvarande fås av omkring 135 föräldrar med ett barn som bor i samma hushåll och som får partiellt arbetsmarknadsstöd.

Den föreslagna ändringen av beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd sänker stödnivån, vilket försämrar beloppet av grundskyddet under arbetslöshetstiden för en person som bor i sina föräldrars hushåll. Även om föräldrarnas inkomster överstiger den föreskrivna inkomstgränsen, betalas arbetsmarknadsstöd dock i fortsättningen till fullt belopp, om sökanden kan lägga fram en tillförlitlig utredning om att föräldrarna de facto inte stödjer honom eller henne. Under tiden för sysselsättningsfrämjande service betalas stödet dessutom till fullt belopp, vilket kan bedömas förbättra incitamenten för deltagande i service jämfört med nuläget.

En sänkning av beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd kan uppmuntra en person att flytta bort från sina föräldrars hushåll, varvid personen kan få rätt till fullt arbetsmarknadsstöd och allmänt bostadsbidrag om förutsättningarna är uppfyllda. Med beaktande av att en mottagare av partiellt arbetsmarknadsstöd i typfallet är under 30 år och att så gott som hälften av mottagarna av partiellt arbetsmarknadsstöd har haft en kumulering av betalningsdagar på högst hundra dagar år 2023, kan en flytt bort från föräldrarnas hushåll bedömas bero också på andra orsaker som anknyter till livssituationen. Det är inte möjligt att desto närmare bedöma omfattningen av detta fenomen.

I behovsprövningen av arbetsmarknadsstöd beaktas inte bostadsbidrag eller utkomststöd som inkomster och dessa stöd beaktas inte heller som inkomster för en förälder till en person som ansöker om partiellt arbetsmarknadsstöd. Ett myndigt barn hör inte till samma utkomststödfamilj som sina föräldrar, även om han eller hon bor i samma bostad. En egen beräkning uppgörs i utkomststödet för ett myndigt barn som bor hos sina föräldrar. En sänkning av beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd kan öka beloppet av det allmänna bostadsbidrag som betalas till hushållet och beloppet av det utkomststöd som betalas till en myndig person som får partiellt arbetsmarknadsstöd. Denna effekt uppskattas till sammanlagt omkring 0,6 miljoner euro. Partiellt arbetsmarknadsstöd betalas också om en stödmottagare som bor i sina föräldrars hushåll inte lägger fram en utredning om föräldrarnas inkomster. Ändringen bedöms inte föra mer nya stödmottagare än ringa till det allmänna bostadsbidraget och utkomststödet.

4.2.1.2 Konsekvenser för de offentliga finanserna

Ändringarna i propositionen bedöms sänka förmånskostnaderna med sammanlagt 36,9 miljoner euro. Skatteinkomsterna uppskattas dock minska med omkring 10,5 miljoner euro, varvid de föreslagna ändringarna uppskattas stärka de offentliga finanserna med sammanlagt 26,4 miljoner euro.

Slopandet av arbetslöshetsförmånernas förhöjningsdelar minskar arbetslöshetsförmånsutgiften i grundskyddet med omkring 28,6 miljoner euro per år och med omkring 8,3 miljoner euro per år i förtjänstskyddet. Den besparing som hänför sig till grundskyddet, det vill säga arbetsmarknadsstöd och grunddagpenning, riktas till staten och den besparing som hänför sig till förtjänstskyddet till Sysselsättningsfondens andel. Den besparing som gäller försäkringspremien riktas till staten och kommunerna i samband med den kanaliseringlösning som föreslås i en annan regeringsproposition. Utgifterna för det allmänna bostadsbidraget uppskattas öka med omkring fyra miljoner euro. Beskattningsutfallet minskar med 10 miljoner euro i och med slopandet av förhöjningsdelarna. Det uppskattas att nedgången i skatteinkomsterna riktar sig till 60 staten på staten och till 40 procent på kommunerna. Sammantaget innebär konsekvensen att de offentliga finanserna stärks med omkring 22,9 miljoner euro. Inverkan realiseras inte fullt ut ännu år 2025 i huvudsak på grund av att

förhöjningsdelar för service som börjat under år 2024 betalas ännu under år 2025. Inverkan av den föreslagna övergångsbestämmelsen för besparingen i de offentliga finanser 2025 är omkring 2,3 miljoner euro.

Tabell 12. Konsekvenserna av sloandet av förhöjningsdelarna för olika förmåner och beskattningen, miljoner euro

	2025	2026
Förtjänstskyddet	-7,0	-8,5
Grundskyddet	-23,5	-28,6
Allmänt bostadsbidrag	3,3	4,0
Skatteinkomster	-8,2	-10,0
Totalt	-19,0	-23,1

Många omständigheter påverkar deltagandet i service och arbetssökandenas aktiveringsgrad, såsom efterfrågan på och utbudet av service. Förhöjningsdelarna för aktiv tid har sannolikt betydelse för deltagandeaktiviteten i servicen. Om servicen har en positiv effekt på deltagarnas sysselsättning, leder detta till att den minskade användningen av servicen leder till en negativ sysselsättande inverkan (färre deltagare än tidigare i service som främjar sysselsättningen). Eftersom tjänsterna dock orsakar också kostnader, innebär denna beteendekonsekvens besparingar i kostnaderna för sysselsättningsfrämjande service.

Å andra sidan omfattar deltagandet i service den så kallade inlåsningseffekten. Denna inlåsningseffekt leder till att jobbsökningsaktiviteten och sysselsättningssannolikheten för personer som deltar i servicen minskar under tiden för servicen. Om deltagandet i servicen minskar, lindras också inlåsningseffekten, vilket på motsvarande sätt leder till positiv sysselsättningseffekt. Deltagare i sysselsättningsfrämjande service förutsätts dock söka lediga arbetsplatser också på egen hand, även om skyldigheten att söka arbete inte nödvändigtvis motsvarar den arbetslöses arbetssökningsplikt⁴. I servicen är det inte möjligt att låta bli att ställa en arbetssökningsplikt och arbetssökningsplikten kan också vara mindre än vanligt eller så börjar arbetssökningsplikten först en månad före det uppskattade slutet för servicen eller studierna. Till exempel ska en arbetssökande som saknar utbildning och som frivilligt deltar i studier som stöds med arbetslöshetsförmån och som varar längre än en månad medan studierna pågår söka tre möjliga jobb under en granskningsperiod på tre månader. Om de understödda studierna varar högst en månad eller om en månad av studierna återstår, är den arbetssökande skyldig att söka samma antal jobb som andra arbetslösa.

Om deltagandeaktiviteten i studierna och servicen minskar, kan detta i vissa fall ha konsekvenser för tillgången till kompetent arbetskraft för företagen.

Det är dock sannolikt att konsekvensen av sloandet av förhöjningsdelarna för aktiv tid för sysselsättningen är av ringa betydelse. Likaså är effekten av sloandet av förhöjningsdelen för rörlighetsunderstöd sannolikt liten. Också efter ändringen har de arbetslösa möjlighet att få rörlighetsunderstöd till ett belopp som motsvarar grunddagpenning utan förhöjningsdel. Det handlar om en liten ändring i de ekonomiska incitamenten för att ta emot arbete och effekten av

⁴ Skyldigheterna att söka arbete under servicetiden har beskrivits närmare i avsnitt 2.1 i propositionen.

de ekonomiska incitamenten på den regionala rörligheten har inte heller i övrigt ansetts vara stor.⁵

Sänkning av ersättningsprocenten för det belopp som betalas som partiellt arbetsmarknadsstöd minskar utgifterna i de offentliga finanserna med uppskattningsvis 3,3 miljoner euro per år. Den konsekvens som minskar utgifterna i de offentliga finanserna år 2024 fördelar sig så att den uppgår till uppskattningsvis 2,7 miljoner för staten och till uppskattningsvis 0,6 miljoner euro för kommunerna. I dessa belopp har man beaktat den inverkan som uppstår om man som inkomster för föräldern inte beaktar vårdarvode för närståendevård eller vårdarvode för familjevård till sökandens förälder, om föräldern inte ingått uppdragsavtalet om familjevård i förvärvssyfte. Denna effekt är uppskattningsvis 0,03 miljoner euro.

Tabell 13. Konsekvenserna av sänkningen av ersättningsprocenten för partiellt arbetsmarknadsstöd för de offentliga finanserna för olika förmåner och beskattningen, miljoner euro

	Konsekvens, miljoner euro
Arbetsmarknadsstöd	-4,4
Utkomststöd	0,4
Allmänt bostadsbidrag	0,2
Skatteinkomster	-0,5
Totalt	-3,3

Konsekvenser för kommunernas ekonomi

Kommunerna finansierar inte förhöjningsdelarna till arbetsmarknadsstöd eller grunddagpenning, varför sloandet av dessa inte har direkta konsekvenser för den kommunala ekonomin. Av besparingen i det partiella arbetsmarknadsstödet hänför sig dock omkring 1,0 miljoner euro till kommunerna i form av besparingar och hälften gäller ökningen i utkomststödsutgifterna, det vill omkring 0,2 miljoner euro. Enligt uppskattning riktar sig nedgången i skatteintäkterna till 40 procent på kommunerna, det vill säga till ett belopp av sammanlagt omkring 4,2 miljoner euro. Med andra ord uppskattas att ändringarna försvagar den kommunala ekonomin med omkring 3,4 miljoner euro.

4.2.2 Samhälleliga konsekvenser

4.2.2.1 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. I 2 mom. i samma paragraf föreskrivs det att var och en genom lag ska garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare.

⁵ Alasalmi Juho, Henna Busk, Veera Holappa, Janne Huovari, Valtteri Härmälä, Ossi Kotavaara, Olli Lehtonen, Toivo Muilu, Jarmo Rusanen och Hilikka Vihinen (2020). Työn ja työvoiman alueellinen liikkuvuus ja monipaikkainen väestö. Statsrådets publikationsserie för utrednings- och forskningsverksamhet 2020:12.7

I sin utlåtandep Praxis har grundlagsutskottet ansett att rätten till en orsaksbaserad förmån enligt 19 § 2 mom. i grundlagen, till exempel arbetslöshetsskyddet, är det primära alternativet i förhållande till tryggheten av den oundgängliga försörjningen enligt 1 mom. Av arbetslöshetsförmånerna är arbetsmarknadsstödet, grunddagpenningen och den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel sådana förmåner som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen. Förtjänstdelen till den inkomstrelaterade dagpenningen är enligt utlåtandep Praxis inte en förmån enligt 19 § 2 mom. i grundlagen. Inte heller slopandet av förhöjningsdelarna för aktiv tid innebär inskränkningar i tryggheten av den grundläggande försörjningen enligt 19 § 2 mom.

Förslagen i propositionen påverkar den sociala tryggheten och utkomsten för arbetssökande under arbetslöshetstiden.

Så som beskrivits ovan i avsnitt 4.2.1.1 har de föreslagna ändringarna konsekvenser för de inkomster som är tillgängliga för de privata hushållen.

De föreslagna ändringarna av förhöjningsdelarna för aktiv tid i propositionen skulle inte påverka den ekonomiska ställningen för personer som inleder sysselsättningsfrämjande service under år 2024, oberoende av om servicen fortsätter ännu under år 2025. Konsekvenserna riktar sig på personer som inleder service efter att lagen trätt i kraft.

Slopandet av förhöjningsdelarna för aktiv tid skulle minska arbetslöshetsförmånen för mottagare av grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd till ett bruttobelopp av 5,29 euro per dag, vilket är omkring 113,74 euro per månad. En person som deltar i sysselsättningsfrämjande service skulle för deltagande i servicen få samma arbetslöshetsförmån som vid arbetslöshet. Därtill skulle personen fortfarande ha rätt till en skattefri kostnadsersättning, som vanligtvis är 9 euro per dag, för varje dag som han eller hon deltar i service. Syftet med kostnadsersättningen är att ersätta kostnader som eventuellt orsakas av deltagande i servicen, såsom resekostnader. Kostnadsersättningen betalas till samma belopp, oberoende av servicens natur eller livssituationen för deltagaren i servicen och de verkliga kostnaderna för deltagande i servicen.

Förhöjningsdelarna för arbetslöshetsskyddets aktiva tid beaktas inte som inkomst i utkomststödet, varför slopandet av förhöjningsdelarna inte direkt ökar behovet av det stöd som ges i sista hand. Förhöjningsdelarna kan i vissa situationer påverka beloppet av bostadsbidraget. Slopandet av förhöjningsdelen kan öka behovet av bostadsbidrag, vilket på motsvarande sätt kan minska det utkomststöd som personen eventuellt får.

Rörlighetsunderstödet är avsett för personer som vid arbetslöshet tar emot arbete utanför sitt pendlingsområde. Med rörlighetsunderstödet ersätts kostnader som orsakas av en lång arbetsresa eller en flytt. Utkomsten utgörs i princip av lön, åtminstone då det handlar om heltidsarbete. Rörlighetsunderstöd fås i en kort tid och betalas för 30, 45 eller 60 dagar. Rörlighetsunderstöd är inte en förmån som tryggar den grundläggande försörjningen enligt 19 § 2 mom. i grundlagen.

Den föreslagna ändringen av beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd skulle minska de tillgängliga inkomsterna för stödmottagaren jämfört med nuläget. Beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd år 2024 är 18,61 euro per dag och omkring 400 euro per månad, om personen i övrigt skulle ha rätt till fullt arbetsmarknadsstöd. Med anledning av den föreslagna ändringen av beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd uppgår stöd som betalas i form av arbetsmarknadsstöd enligt förslaget till minst 13 euro per dag och till omkring 280 euro på månadsnivå. Följaktligen skulle ändringen påverka stödmottagarens rätt till grundläggande försörjning som tryggats i 19 § 1 mom. i grundlagen. Konsekvenserna av förslaget om beloppet

av partiellt arbetsmarknadsstöd skulle lindras för vissa av att man som inkomster för de föräldrar i vilkas hushåll sökanden bor inte skulle beakta vårdarvode för närståendevårdare eller vårdarvode för familjevårdare, om uppdragsavtalet om familjevård inte ingåtts i förvärvssyfte.

Det allmänna bostadsbidraget beviljas till hushållet och utkomststödet till familjen, och beloppet av dessa understöd påverkas bland annat av inkomsterna för övriga medlemmar i samma hushåll. Ett myndigt barn hör dock inte till samma utkomststödfamilj som sina föräldrar, även om han eller hon bor i samma bostad. En egen beräkning uppgörs i utkomststödet för ett myndigt barn som bor hos sina föräldrar. År 2023 fick omkring 10 procent av mottagarna av arbetsmarknadsstöd eller deras föräldrar allmänt bostadsbidrag och omkring 11 procent av de privata hushållen som fick partiellt stöd omfattades av utkomststöd.

Den föreslagna ändringen av beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd kan öka behovet av det skydd som ges i sista hand och som tryggats i 19 § 1 mom. i grundlagen för en myndig sökande och också behovet av allmänt bostadsbidrag i hushållen. Huruvida denna konsekvens realiserar beror bland annat på de tillgängliga inkomsterna för sökanden själv och medlemmarna i det privata hushållet, det vill säga att en ändring av beloppet av arbetsmarknadsstödet i sig inte nödvändigtvis ökar beloppet av det utkomststöd som beviljas sökanden eller beloppet av det allmänna bostadsbidrag som beviljas hushållet.

Så som det redogörs för i avsnitt 2.5.3 har uppskattningsvis 23 procent av mottagarna av partiellt arbetsmarknadsstöd meddelat sina föräldrars inkomster år 2023. Av dessa mottagare som meddelat sina föräldrars inkomster har uppskattningsvis 75 procent fått partiellt arbetsmarknadsstöd till minimibelopp, eftersom de meddelade inkomsterna för föräldrarna varit så höga att maximiavdraget på 50 procent gjorts från understödet.

Ändringen av beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd har inte konsekvenser för stödbeloppet för en person som bor i sina föräldrars hushåll, då personen är i sysselsättningsfrämjande service eller då inkomsterna för personens föräldrar inte överskrider den föreskrivna inkomstgränsen. Om föräldrarnas inkomster överstiger den föreskrivna inkomstgränsen, betalas arbetsmarknadsstöd dock till fullt belopp även i fortsättningen, om sökanden kan lägga fram en tillförlitlig utredning om att föräldrarna de facto inte stödjer honom eller henne.

4.2.2.2 Likabehandling och jämställdhet mellan könen

Mottagarna av förhöjningsdelen till inkomstrelaterad dagpenning fördelades så gott som jämnt mellan könen år 2023. Den genomsnittliga förhöjningsdelen var 7,80 euro/dag, 8,63 euro/dag för män och 7,05 euro/dag för kvinnor. Av mottagarna av förhöjningsdelar för grunddagpenningen var 52 procent män och 48 procent kvinnor. I fråga om arbetsmarknadsstöd var 47 procent män och 53 procent kvinnor.

År 2023 betalades arbetsmarknadsstöd till 10 413 personer. Av stödmottagarna var 27 procent kvinnor och 73 procent män. Följaktligen riktar sig konsekvenserna av ändringen av partiellt arbetsmarknadsstöd mer mot män än på kvinnor.

4.2.2.3 Konsekvenser för barn och ungdomar

I tabell 3 visas mottagarna av förhöjningsdelar och utbetalade förhöjningsdelar enligt förmån och åldersgrupp. Betoningen i åldersfördelningen av mottagarna av arbetsmarknadsstöd och grunddagpenning ligger på unga personer, medan det finns färre personer under 30 år som får inkomstrelaterad dagpenning.

Av mottagarna av förhöjningsdelar för aktiv tid hade omkring en tredjedel minderåriga barn att försörja år 2023. År 2023 fick sammanlagt 59 522 personer förhöjningsdelar som betalas av Folkpensionsanstalten, varav 19 835 hade 35 411 barn att försörja. Förhöjd förtjänstdel fick av 26 149 personer, varav 9 433 personer hade minderåriga barn att försörja.

Det finns inga åldersbaserade villkor för att få partiellt arbetsmarknadsstöd. Så som beskrivits ovan i avsnitt 2.3, är största delen av mottagarna av partiellt arbetsmarknadsstöd (93 procent) unga personer under 30 år. Konsekvenserna av sänkningen av beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd riktar sig följaktligen till unga personer, som fortfarande bor i sina föräldrars hushåll.

Enligt den information som fås från Folkpensionsanstalten betalades partiellt arbetsmarknadsstöd till cirka 10 400 olika personer år 2023 och i snitt till omkring 3 500 olika personer per månad. Av mottagarna av partiellt arbetsmarknadsstöd hade 23 personer minderåriga barn att försörja år 2023 (totalt 24 minderåriga barn). Det är möjligt att bedöma att de situationer där en mottagare av partiellt arbetsmarknadsstöd har minderåriga barn att försörja är sällsynt. I en enskild situation kan den föreslagna ändringen om beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd dock påverka de tillgängliga inkomsterna för en mottagare av partiellt arbetsmarknadsstöd som har minderåriga barn att försörja. Det är möjligt att sloandet av barnförhöjningarna för arbetslöshetsförmåner från och med den 1 april 2024 redan tidigare påverkat de tillgängliga inkomsterna för en mottagare av partiellt arbetsmarknadsstöd med minderåriga barn att försörja.

4.2.2.4 Konsekvenser för landskapet Åland

Bestämmelser om Ålands självstyrelse finns i grundlagen och i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Enligt 120 § i grundlagen har Landskapet Åland självstyrelse enligt vad som föreskrivs separat i självstyrelselagen för Åland. Enligt självstyrelselagen för Åland tillkommer landskapet Åland självstyrelse enligt vad som föreskrivs i den lagen. Landskapet Ålands befolkning företräds i fråga om självstyrelsen av Ålands lagting. Lagtinget stiftar lagar för landskapet (landskapslagar). Landskapets allmänna styrelse och förvaltning ankommer på Ålands landskapsregering och de myndigheter som lyder under den. Landskapsregeringen kan med stöd av ett bemyndigande i en landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet.

Landskapets lagstiftningsbehörighet har fastställts på så sätt att självstyrelselagen för Åland innehåller en detaljerad förteckning över de ärenden i vilka landskapet har behörighet. Dessutom innehåller självstyrelselagen detaljerade bestämmelser om de ärenden i vilka riket har lagstiftningsbehörighet.

En på Åland bosatt arbetslös arbetssökandes ekonomiska möjligheter att söka arbete och förbättra sina förutsättningar att komma in på eller återvända till arbetsmarknaden tryggas med stöd av landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Därför omfattas de i propositionen föreslagna ändringarna av arbetsmarknadsstöd och grunddagpenning av Ålands lagstiftningsmakt.

4.2.3 Konsekvenser för de verkställande aktörerna

Den föreslagna ändringarna bedöms ha konsekvenser framför allt för verksamheten hos utbetalarna av arbetslöshetsförmåner, det vill säga Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna.

De föreslagna ändringarna avlägsnar de förhöjningsdelar till arbetslöshetsskyddet vilka ska betalas för tiden för sysselsättningsfrämjande service och förhöjningsdelen till rörlighetsunderstöd. Därtill kan förmånen för en mottagare av partiellt arbetsmarknadsstöd minska. I synnerhet i övergångsskedet bedöms ändringarna öka rådgivningssituationer såväl hos arbetslöshetskassorna som Folkpensionsanstalten. Ändringarna förutsätter också ändringsarbete i informationssystemen. Dessutom ska arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten skriva om kundbrev och beslutstexterna. Arbetslöshetskassorna ska ges nya tillämpningsanvisningar och för beredningen av dem svarar Finansinspektionen.

Folkpensionsanstalten skulle få en ny uppgift, som är att utreda om ett uppdragsavtal om familjevård gjort i förvärvssyfte eller inte, när det ingåtts av en förälder till en mottagare av arbetsmarknadsstöd i vars hushåll mottagaren bor. Bedömningen av förvärvssyftet förutsätter en prövning som görs från fall till fall. Vårdarvode för familjevårdaren beaktas inte som inkomst för föräldern, om uppdragsavtalet inte ingåtts i förvärvssyfte. Med beaktande av att man under beredningen beräknade att arvode för familjevårdare för närvarande fås av omkring 135 föräldrar med ett barn som får i samma hushåll och som får partiellt arbetsmarknadsstöd, kan man uppskatta att den extra arbetsmängd som orsakas av den nya uppgiften för Folkpensionsanstalten är liten. Dessutom bör det noteras att Folkpensionsanstalten redan för närvarande, som en förutsättning för jämkning av arvode för familjevård, gör en utredning som gäller förvärvssyftet för familjevård för en familjevårdare som får en arbetslöshetsförmån, varför etablerad tolknings- och avgörandepraxis redan finns om förvärvssyftet för familjevård.

Det har bedömts att ändringarna av arbetslöshetsskyddet ökar utbetalningen av allmänt bostadsbidrag och utkomststöd en aning. De föreslagna ändringarna kan i ringa mån öka arbetsmängden i behandlingen av dessa förmåner.

Slopandet av förhöjningsdelarna ökar sannolikt också rådgivningssituationerna hos Arbetskraftsmyndigheten. Om en högre arbetslöshetsförmån varit orsaken till att delta i servicen, kan avlägsnandet av det ekonomiska incitamentet i anknytning till deltagandet i servicen därtill minska arbetssökandens vilja att delta i sysselsättningsfrämjande service och göra det svårare att motivera arbetssökandena att delta i servicen.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Under beredningen av propositionen bedömdes olika handlingsalternativ för ikraftträdandet för ändringarna och beaktande av vårdarvode för familjevård som inkomster för föräldrarna vid utbetalning av partiellt arbetsmarknadsstöd.

5.1.1 Ikraftträdandet för slopandet av förhöjningsdelar för aktiv tid

I propositionen föreslås att om en sysselsättningsfrämjande service börjat innan lagen träder i kraft den 1 januari 2025, tillämpas de bestämmelser som gällde då denna lag trädde i kraft på den arbetslöshetsförmån som betalas för tiden med sysselsättningsfrämjande service. Det är möjligt att för tiden för servicen betala en förhöjningsdel till grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd eller förhöjd förtjänst del fram till slutet av servicen under tiden efter att lagen trätt i kraft, dock sammanlagt för högst 200 dagar.

Fördelen i detta alternativ är att servicevillkoren inte i någon situation ändras mitt i servicen. Även om regeringsprogrammet innehåller en riktlinje om slopande av förhöjningsdelarna, fattades beslutet om dess tidpunkt så sent som i samband med ramförhandlingarna i april 2024.

Detta leder till att det är möjligt att servicen överenskommit eller inletts innan information om tidpunkten för slopandet av förhöjningsdelarna varit känd av arbetssökanden. Om förhöjningsdelarna slopas mitt under servicen, ändras villkoren för deltagande i servicen i förhållande till de villkor som arbetssökanden ursprungligen förbundit sig till.

Ett alternativ är att låta bli att föreskriva en övergångsbestämmelse för slopandet av förhöjningsdelarna. I så fall upphör utbetalningen av förhöjningsdelar för alla den 31 december 2024. Under beredningen har det identifierats att detta skulle leda till situationer där villkoren för deltagande i servicen för en person i många situationer ändras på ett överraskande sätt mitt under servicen. Syftet med övergångsbestämmelsen är att bidra till att minska sådana situationer, i synnerhet i de situationer där det rimligen inte kan förmodas att arbetssökanden är medveten om tidsschemat för slopandet av förhöjningsdelarna då han eller hon förbinder sig till servicen.

Under beredningen bedömdes ett alternativ där det är möjligt, om sysselsättningsfrämjande service börjat senast den 30 juni 2024, att för tiden för servicen betala en förhöjningsdel till grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd eller förhöjd förtjänstdel fram till slutet av servicen under tiden efter att lagen trätt i kraft, dock sammanlagt för högst 200 dagar. Utbetalningen av en förhöjningsdel till service som börjat senare upphör den 31 december 2024. Alternativet skulle minska spareffekten i de offentliga finanserna 2025 med 0,1 miljoner euro. Detta alternativ skulle inte helt avlägsna de situationer där villkoren för servicen ändras mitt under servicen utan att arbetssökanden är medveten om det.

Ett annat alternativ som bedömts är en övergångsbestämmelse som möjliggör utbetalning av förhöjningsdelar fram till den 31 mars 2025 för tiden för sådan sysselsättningsfrämjande service som börjat innan den föreslagna lagen trätt i kraft. I beredningen har det uppskattats att detta gäller uppskattningsvis 12 000 personer, vars service fortsätter över årsskiftet och minskar besparingarna i de offentliga finanserna med 1,8 miljarder euro år 2025.

5.1.2 Vårdarvodet för familjevårdare

I propositionen föreslås att man som inkomster för föräldrarna till den som gör ansökan om partiellt arbetsmarknadsstöd, om han eller hon bor i deras hushåll, inte beaktar vårdarvode för närståendevård till en närståendevårdare enligt lagen om stöd för närståendevård och vårdarvode till en familjevårdare enligt familjevårdslagen, om uppdragsavtalet om familjevård inte gjorts i förvärvssyfte.

I bedömningen har man bedömt ett alternativ där vårdarvodet för familjevård till en förälder till en mottagare av partiellt arbetsmarknadsstöd beaktas på nuvarande sätt också i fortsättningen, även om familjevårdsverksamheten inte sker i förvärvssyfte. Vissa familjevårdare kan anses vara i en likadan ställning som närståendevårdare, som får vårdarvode som inte längre skulle beaktas som inkomster för föräldrarna. Detta alternativ skulle leda till att likadana vårdssituationer och inkomster som fått av dessa beaktas på olika sätt i beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd.

I beredningen har man också beaktat ett alternativ där vårdarvodet för familjevård till en förälder till en mottagare av partiellt arbetsmarknadsstöd inte längre alls beaktas som inkomster för föräldern. I detta alternativ skulle inte heller familjevårdsverksamhet i förvärvssyfte och vårdarvoden som fått från sådan beaktas, men annan inkomst som fått i förvärvssyfte skulle beaktas även i fortsättningen. Detta alternativ skulle leda till att föräldrarnas inkomster påverkar beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd på olika sätt, beroende på den förvärvsverksamhet som ligger till grund för inkomsten.

5.1.3 Ikraftträdandet för de ändringar som gäller partiellt arbetsmarknadsstöd

I propositionen föreslås att de föreslagna ändringarna i det partiella arbetsmarknadsstödet träder i kraft den 1 januari 2025.

I beredningen har man bedömt övergångsbestämmelsen enligt 7 kap. 9 §, som varit i kraft då den föreslagna lagen träder i kraft, tillämpas på en ansökningsperiod för arbetsmarknadsstöd vilken börjat innan lagen trätt i kraft. Den ändring som gäller partiellt arbetsmarknadsstöd gäller enligt förslaget med andra ord för sådana ansökningsperioder för arbetsmarknadsstöd som börjar den 1 januari 2025 eller senare. Detta leder till att beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd inte ändras mitt under ansöknings- eller betalningsperioden för förmånen. I beredningen har man bedömt att detta alternativ skulle göra genomförandet av partiellt arbetsmarknadsstöd mindre smidigt och betalningen av stödet långsammare.

5.2 Utländsk lagstiftning och andra förfaranden som tillämpas utomlands

Det danska systemet för arbetslöshetsförsäkring baserar sig på frivillighet. Personer som sysselsätter sig själv och anslutit sig som medlemmar i arbetslöshetskassan (A-kasse) och som dessutom uppfyller villkoren för att få en annan förmån är berättigade till den inkomstrelaterade arbetslöshetsförmån som betalas utifrån den frivilliga försäkringen. Arbetslöshetsförsäkringskassan kan försäkra sig själv antingen på heltid eller deltid. Om medlemskapet är på heltid, är arbetslöshetsförmånens belopp större. De allmänna villkoren för att få en inkomstrelaterad arbetslöshetsförmån uppfylls av en sökande, som är minst 18 år gammal, men inte ännu uppnått pensionsåldern. Sökanden ska vara arbetslös, ha arbetsförmåga, vara registrerad som arbetssökande och vara tillgänglig på arbetsmarknaden. Sökanden ska aktivt söka arbete och samarbeta med arbetsförmedlingen för att upprätta en individuell verksamhetsplan.

Beloppet av den inkomstrelaterade arbetslöshetsförmånen kan vara högst 90 procent av den beloppet av löneinkomsten före arbetslösheten, men högst 19 728 danska kronor (2023 års nivå) för heltidsförsäkrade och 13 152 danska kronor för deltidsförsäkrade. En arbetslöshetsförmån kan dock betalas i högst två år under en treårsperiod. Förbrukningen av dagpenningen räknas i timmar och under tre år har en person rätt till en arbetslöshetsförmån i sammanlagt 3 848 timmar. Det är möjligt att förlänga betalningstiden genom att arbeta.

I Danmark ansvarar kommunerna för att tillhandahålla arbetskraftsservice. Arbetssökanden har en skyldighet att delta i servicen. Samma arbetslöshetsförmån som under tiden för arbetslöshet betalas för tiden för servicen.

I Sverige utgörs arbetslöshetsförsäkringen av två delar, den frivilliga inkomstbortfallförsäkringen och den allmänna grundförsäkringen. De arbetstagare och företagare vilka är medlemmar i en arbetslöshetskassa och dessutom uppfyller de allmänna villkoren för att få förmånen samt medlemskaps- och arbetsvillkoret har rätt till en inkomstrelaterad förmån. Rätt till den ersättning som betalas utifrån grundförsäkringen innehas av arbetstagare och företagare över 20 år vilka uppfyller de allmänna villkoren och arbetsvillkoret, men inte är medlemmar i en arbetslöshetskassa eller alternativt är medlemmar, men inte uppfyller medlemskapsvillkoret.

Utifrån en internationell jämförelse (2022) har endast Sverige särskilda arbetslöshetsbidrag som är av samma typ som arbetsmarknadsstöd och som inte förutsätter tidigare arbetshistorik, men det betalas enbart för tiden för deltagande i aktiveringsåtgärder. I Sverige finns det tre olika arbetslöshetsunderstöd: utvecklingsersättningen för 18–24-åringar, etableringsersättningen för

invandrare och aktivitetsstödet för personer över 25 år. I motsats till arbetsmarknadsstödet, betalas dessa stöd enbart under tiden för sysselsättningsåtgärder inom sysselsättningsservicen, vars maximilängd är begränsad. Medlemmar i en arbetslöshetskassa vilka uppfyller arbetsvillkoret får inkomstrelaterat aktivitetsstöd och utbildningsstöd, men i annat fall betalas stöden till jämnstora belopp i form av grundskydd. Även om en person får sin arbetslöshetsförmån från en arbetslöshetskassa, betalas förmånen från Försäkringskassan under tiden för sysselsättningsåtgärder. Den inkomstrelaterade förmånen för en tid med service är lika stor som den inkomstrelaterade arbetslöshetsdagpenning som personen får som arbetslös. I Sverige kan den inkomstrelaterade dagpenningen betalas veckovis, men aktivitetsstödet betalas månatligen. I motsats till det finländska arbetsmarknadsstödet, omfattar de svenska arbetslöshetsunderstöden inte prövning vad gäller kapitalinkomster eller föräldrarnas inkomster.⁶

I Danmark, Estland, Storbritannien och Nederländerna tryggas försörjningen för långtidsarbetslösa med minimiskydd och bostadsbidrag och eventuella kompletterande tillägg till dessa i stället för ett grundskydd.

6 Remissvar

En remissbehandling av utkastet till regerings proposition ordnades mellan den 20 juni 2024 och den 18 augusti 2024. Under remissbehandlingen mottogs sammanlagt 30 utlåtanden om utkastet till proposition.

6.1 Slopandet av förhöjningsdelar för aktiv tid

Slopandet av förhöjningsdelarna för arbetslöshetsskyddets aktiva tid motsattes på bred front. Bland annat SOSTE, Amnesty, Människorättsförbundet och löntagarnas centralorganisationer STTK, FFC och Akava motsatte sig ändringen. Av arbetsgivarorganisationerna understödde Finlands Näringsliv EK och Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT propositionen och de ansåg att den var motiverad. Motståndet till ändringen motiverades särskilt med att slopandet av förhöjningsdelarna försvagar arbetssökandenas incitament att delta i sysselsättningsfrämjande service och ökar de arbetslösas utkomstproblem ytterligare, med beaktande av också övriga betydande besparingar som riktats på arbetslöshetsskyddet.

I flera utlåtanden riktades uppmärksamhet på övergångsbestämmelsen för slopandet av förhöjningsdelarna. I propositionen föreslogs att om sysselsättningsfrämjande service börjat senast den 30 juni 2024, är det möjligt att för tiden för servicen betala en förhöjningsdel till grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd eller förhöjd förtjänstdel fram till slutet av servicen under tiden efter att lagen trätt i kraft, dock sammanlagt för högst 200 dagar. Utbetalningen av en förhöjningsdel till service som börjat senare upphör den 31 december 2024.

Enligt flera remissinstanser är den föreslagna övergångsregleringen problematisk, eftersom den innehåller särdrag av retroaktiv reglering (bland annat STTK, FFC, Arbetslöshetskassornas Samorganisation TYJ, Kommunförbundet, SOSTE, NTM-centralen i Nyland). I vissa situationer skulle villkoren för tjänsten ändras jämfört med de som arbetssökanden förbundit sig till vid överenskommelsen om tjänsten. Enligt remissinstanserna borde

⁶ THL, Arbetsdokument 41/2022, Kansainvälinen vertailu perus- ja vähimmäisturvaetuksista Suomi, Alankomaat, Iso-Britannia, Ruotsi, Tanska ja Viro.

ikraftträdandebestämmelsen ändras så att de bestämmelser som gällde då lagen trädde i kraft tillämpas på service som börjat innan lagen träder i kraft.

Enligt utlåtandet av justitiekanslern bör motiveringarna till lagstiftningsordningen i propositionen innehålla en bedömning om att tillämpning av övergångsbestämmelsen inte innebär en retroaktiv ändring av villkoren för en person som deltar åtgärder, så att den inte kränker det skydd för berättigade förväntningar vilket uppstår utifrån rättsordningen. Endast ett sparmål enligt regeringsprogrammet räcker inte för att åsidosätta förtroendeskyddet, utan ärendet ska bedömas i motiveringarna till lagstiftningsordningen. I sig är ändringar i lagstiftningen möjliga utan hinder av förtroendeskyddet.

Utifrån utlåtandena ändrades propositionen så att ändringarna gäller endast tjänster som börjar efter att lagen trätt i kraft. De bestämmelser som var i kraft då lagen träder i kraft bör tillämpas på service som börjat innan lagen träder i kraft.

6.2 Slopandet av förhöjningsdelen till rörlighetsunderstöd

Flera remissinstanser motsatte sig propositionen om slopande av förhöjningsdelen till rörlighetsunderstöd (bland annat STTK, FFC, SOSTE, PAM och Kommunförbundet). Av arbetsgivarorganisationerna understödde Finlands Näringsliv EK och Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT propositionen och de ansåg att den var motiverad.

Justitiekanslern anmärkte i sitt utlåtande att motiveringarna till lagstiftningsordningen i propositionen inte innehåller någon bedömning av slopandet av rörlighetsunderstödet med tanke på 19 § 2 mom. i grundlagen (rätt till grundläggande försörjning bland annat under arbetslöshet). Propositionens motiveringar till lagstiftningsordningen kompletterades till dessa delar.

6.3 Partiellt arbetsmarknadsstöd

Av remissinstanserna understödde Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT och Finlands Näringsliv EK den föreslagna ändringen och de ansåg att den var motiverad.

FFC, STTK, PAM, Amnesty, Socialrättsliga sällskapet i Finland rf och Nylands kompetenscenter inom det sociala området Socca understödde inte den föreslagna ändringen av nivån på partiellt arbetsmarknadsstöd. Den föreslagna ändringen ansågs öka behovet av bostadsbidrag och utkomststöd. I många utlåtanden förde man fram att boendesituationen för mottagare av arbetsmarknadsstöd påverkar stödet och att underhållsskyldigheten för en förälder till en myndig stödmottagare redan upphört.

Flera remissinstanser understödde förslaget om att vårdarvodet till närståendevårdare inte beaktas som inkomster för föräldrarna i det partiella arbetsmarknadsstödet. Dessutom föreslog Förbundet för Familjevård i Finland i sitt utlåtande att inte heller arvodet för familjevård beaktas som inkomster för föräldrarna i det partiella arbetsmarknadsstödet då familjevård inte ges i förvärvssyfte.

Propositionen ändrades på så sätt att inte heller vårdarvode för familjevårdare, utöver vårdarvode för närståendevård, beaktas som inkomst för föräldern, om uppdragsavtalet om familjevård inte ingåtts i förvärvssyfte.

I sitt utlåtande förde Folkpensionsanstalten fram att om de ändringar som gäller partiellt arbetsmarknadsstöd gäller ansökningsperioder för arbetsmarknadsstöd som börjar den 1 januari 2025 eller därefter, skulle ändringen inte kunna göras som en batchkörning, utan den skulle

förutsätta manuellt granskningsarbete. Folkpensionsanstalten konstaterar att det med tanke på verkställigheten vore bäst att ändringen träder i kraft på samma sätt som till exempel indexjusteringarna, det vill säga från och med den 1 januari 2025 för samtliga.

Utifrån utlåtandet ändras ikraftträdandebestämmelsen så att ändringen träder i kraft den 1 januari 2025 för samtliga.

6.4 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna och motiveringarna till lagstiftningsordningen

Flera remissinstanser ansåg att det var viktigt att ett utlåtande begärs av grundlagsutskottet på grund av att propositionen försämrar det partiella arbetsmarknadsstödet och att ett omnämnande om detta läggs till i propositionen.

Enligt utlåtandet av justitiekanslern bör avsnittet om konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna kompletteras och därtill bör betydelsen av föreskrifterna i Internationella arbetsorganisationens ILO:s konvention beaktas i motiveringarna till lagstiftningsordningen i propositionen. I motiveringarna till lagstiftningsordningen bör man behandla förslaget om beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd med tanke på förbjudet att försvaga de grundläggande fri- och rättigheterna och förpliktelsen att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i 22 § i grundlagen samt förhållandet mellan de föreslagna bestämmelserna och förpliktelserna i den nämnda konventionen av ILO. Dessutom konstaterades i utlåtandet av justitiekanslern att man i motiveringarna till lagstiftningsordningen borde bedöma om tillämpningen av ikraftträdandebestämmelsen för slopandet av förhöjningsdelar för aktiv tid innebär en retroaktiv ändring av villkoren.

Av remissinstanserna konstaterades också Socialrättsliga sällskapet i Finland rf, Soste, Människorättsförbundet och Amnesty International Finska sektionen i sina utlåtanden att propositionens konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna bör bedömas noggrannare, liksom också propositionens förhållande till internationella konventioner som är förpliktande för Finland, såsom FN:s ESK-konvention och Europeiska sociala stadgan.

Rädda Barnen rf lyfte i sitt utlåtande fram att en bedömning av konsekvenserna för barn saknas i propositionen.

I sitt utlåtande anser Amnesty International Finska sektionen att det är oundgängligt att propositionen innehåller en uppföljning i efterskott och en utvärderingsplan med en bedömning av konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Utifrån remissvaren kompletterades regeringens proposition om konsekvenserna för barn, avsnittet om konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna och motiveringarna till lagstiftningsordningen.

6.5 Bedömning av de sammantagna konsekvenserna

Många remissinstanser förde i sina utlåtanden fram att en bedömning av den sammantagna konsekvenserna av regeringens propositioner är nödvändig och att bedömningen inte var tillgänglig under remissförfarandet. I utlåtandena konstaterades att den aktuella propositionen som är på remiss inte kan granskas åtskild från övriga nedskärningar och försvagningar av den sociala tryggheten vilka regeringen planerat. Enligt utlåtandena ska man i bedömningen också

beakta de ändringar som redan gjorts i den sociala tryggheten, vars konsekvenser SHM bedömt på hösten 2023.

Bedömningen av de sammantagna konsekvenserna av regeringens propositioner färdigställs på hösten och den är tillgänglig som komplement till de konsekvensbedömningar som ingår i regeringens propositioner. I propositionsutkastet har det redogjorts för att bedömningarna i regeringens propositioner år 2024 uppdateras på samma gång.

6.6 Konsekvenser för kommunerna

Kommunförbundet anser att konsekvenserna för kommunernas ekonomi inte antecknats i tillräckligt omfattande grad. Nedgången på omkring 6 miljoner euro i skatteintäkterna på grund av sloandet av förhöjningsdelarna till arbetsmarknadsstödet och grunddagpenningen har lämnats bort från konsekvensbedömningen. Man har inte heller beaktat att trycket på utkomststöd ökar som en följd av att förhöjningsdelarna slopas. Beräkningarna av förlusten av skatteintäkter och hur de riktas på staten och kommunerna bör preciseras. Dessutom förutsätter Kommunförbundet att skattebortfallet bör ersättas som en del av kompenseringen av skatteinkomstbortfallet i sin helhet till kommunerna.

I propositionen har man beaktat att skatteintäkterna minskar med 4 miljoner euro i och med att förhöjningsdelarna slopas. Regeringens proposition innehöll på ett ställe ett skrivfel, enligt vilket konsekvensen för kommunerna är 4 miljoner i stället för 6 miljoner. En förhöjningsdel till grunddagpenningen före tiden för sysselsättningsfrämjande service och differensen mellan den förhöjda förtjänst delen till inkomstrelaterad dagpenning och förtjänst delen är inkomster som inte beaktas som inkomst i utkomststödet. Därigenom ökar sloandet av förhöjningsdelarna inte direkt utkomststödutgiften.

Fördelningen av skattekonsekvensen, som antecknats felaktigt, korrigerades i propositionen, men i övrigt gav utlåtandet inte skäl till att ändra propositionen.

6.7 Arbetskraftspolitiskt utlåtande

I propositionens föreslås att 11 kap. 4 § 1 mom. 3 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa upphävs. Punkten innehåller bestämmelser om att arbetskraftsmyndigheten ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande om att sysselsättningsfrämjande service ingår i en sysselsättningsplan eller en ersättande plan vilken upprättats tillsammans med arbetssökanden. Det föreslås att punkten upphävs, eftersom utbetalaren av en arbetslöshetsförmån efter att förhöjningsdelarna slopats inte längre behöver information om att servicen ingår i planen. Enligt TYJ:s utlåtande är uppgiften om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och antalet deltagandedagar i denna en nödvändig uppgift för förmånsbetalaren.

Yttrandet har inte gett skäl att ändra propositionen. I 11 kap. 4 § 1 mom. 3 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som träder i kraft den 1 januari 2025 och som nu föreslås att upphävas finns bestämmelser om det arbetskraftspolitiska utlåtande som är förpliktande för utbetalaren av arbetslöshetsförmånen och som redogör för att sysselsättningsfrämjande service ingår i en sysselsättningsplan eller en ersättande plan vilken ingått med arbetssökanden. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte omfattar alltid en aktiveringsplan, och arbetskraftsmyndigheten behöver inte separat meddela om ärendet till arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten (se i synnerhet 9 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001)). Bestämmelsen i 11 kap. 4 § 1 mom. 3 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, vilken enligt förslaget upphävs, gäller inte på det allmänna planet avgivande av ett

arbetskraftspolitiskt utlåtande om deltagandet av en arbetssökande i sysselsättningsfrämjande service och till exempel deltagandedagarna meddelas inte med stöd av den.

Det finns bestämmelser om kostnadsersättning som betalas för annan tid än tid i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte i 104 § i lagen om ordning av arbetskraftsservice (380/2023), som träder i kraft den 1 januari 2025. I paragrafens 4 mom. föreskrivs att närmare bestämmelser om kostnadsersättningen och om arbetskraftsmyndighetens skyldighet att anmäla uppgifter som inverkar på bestämmandet av kostnadsersättningen till arbetslöshetskassan eller Folkpensionsanstalten utfärdas genom förordning av statsrådet. Det finns bestämmelser om de uppgifter som ska anmälas i 12–14 § i statsrådets förordning om offentlig arbetskraftsservice (385/2024), som träder i kraft den 1 januari 2025.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa finns inte motsvarande bestämmelser om ett bemyndigande att utfärda en förordning om kostnadsersättning som ska betalas för en tid av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Arbets- och näringsförvaltningen har dock meddelat de behövliga uppgifterna om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte på samma sätt som för övriga tjänster till utbetalarna av arbetslöshetsförmåner. Arbets- och näringsministeriet anser att praxis är så etablerad att det inte finns behov av att ändra lagstiftningen.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om utkomstskydd för arbetslösa

5 kap. Förutsättningar för erhållande av dagpenningens förtjänstdel

11 §. *Arbetsvillkoret i vissa situationer.* I paragrafen föreskrivs om villkoret för att betala arbetslöshetsdagpenning till en person som har fått arbetslöshetsdagpenning i enlighet med förordningen om social trygghet eller grundförordningen för den tid under vilken han eller hon har sökt arbete i en annan medlemsstat och inte återvänt som arbetssökande till Finland inom tre månader från det att han eller hon lämnade landet.

Paragrafen ändrades med lag 1300/2023 på så sätt att utbetalningen av arbetslöshetsdagpenning på nytt, i stället för fyra veckors arbetstid, förutsätter att en arbetsvillkormånad tjänas in. Därtill ändrades paragrafen så att de tre alternativa förutsättningarna för utbetalning av arbetslöshetsdagpenning numrerades till tre underpunkter. Ändrade 11 § träder kraft den 1 januari 2025 genom lag 385/2023, i vilken ovan beskrivna ändringar inte gjorts. Det föreslås att ändringar, som motsvarar de ändringar som tidigare gjordes genom lag 1300/2023, görs i paragrafen, sådan den lyder i lag 385/2023, med den skillnaden att paragrafens 1 mom. 2 punkten ändras så att hänvisningen till lagen om ordnande av arbetskraftsservice avlägsnas från punkten. Med arbetskraftsutbildning avses arbetskraftsutbildning enligt såväl lagen om ordnande av arbetskraftsservice som lagen om yrkesutbildning.

6 kap. Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet

1 §. *Arbetslöshetsdagpenningens belopp.* Paragrafen innehåller bestämmelser om arbetslöshetsdagpenningens belopp. I paragrafens 2 mom. föreskrivs om förhöjningsdelen för grunddagpenning. Det föreslås att momentet upphävs, eftersom de förhöjningsdelar som betalas ut för tiden för sysselsättningsfrämjande service slopas.

2 §. *Den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel.* Bestämmelsen innehåller föreskrifter om beräkning av den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel och den förhöjda

förtjänstdelen. Det föreslås att omnämmandet av förhöjd förtjänstdel avlägsnas från rubriken, så att paragrafens rubrik bättre svarar mot den ändrade paragrafens innehåll.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om beräkning av förtjänstdelen. Eftersom 6 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa upphävs från och med den 1 januari 2024 genom lag 1300/2023, avlägsnas hänvisningen till barnförhöjningen från momentet.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om förhöjd förtjänstdel. Det föreslås att momentet upphävs, eftersom förhöjd förtjänstdel inte längre betalas för tiden för sysselsättningsfrämjande service.

3 §. *Betalning av förhöjningsdel och förhöjd förtjänstdel under tiden för sysselsättningsfrämjande service.* I bestämmelsen finns det bestämmelser om betalning av förhöjningsdel och förhöjd förtjänstdel för tiden för sysselsättningsfrämjande service. Det föreslås att paragrafen upphävs.

5 a §. *Företagares rätt till förhöjd förtjänstdel.* Paragrafen innehåller bestämmelser om förhöjd förtjänstdel för en företagare som är berättigad till inkomstrelaterad dagpenning. Det föreslås att paragrafen upphävs.

7 kap. Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

4 §. *Arbetsmarknadsstödet belopp.* Paragrafens 1 mom. innehåller bestämmelser om arbetsmarknadsstöd till fullt belopp och arbetsmarknadsstödet förhöjningsdel. Eftersom det föreslås att förhöjningsdelarna till arbetslöshetsförmåner slopas, avlägsnas från momentet hänvisningarna till förhöjningsdelen till grunddagpenning enligt 6 kap. i lagen.

5 §. Rätt till arbetsmarknadsstödet förhöjningsdel under tiden för sysselsättningsfrämjande service. I paragrafen finns det bestämmelser om betalning av förhöjningsdelen till arbetsmarknadsstöd för tiden för sysselsättningsfrämjande service. Det föreslås att paragrafen upphävs.

9 §. *Partiellt arbetsmarknadsstöd.* Paragrafens 1 mom. innehåller en bestämmelse om beloppet av arbetsmarknadsstöd som betalas ut partiellt. Arbetsmarknadsstöd betalas ut partiellt till en person som bor i sina föräldrars hushåll och inte uppfyllt arbetsvillkoret. Momentet ändras så att beloppet av arbetsmarknadsstöd som betalas ut partiellt är 35 % av det belopp av arbetsmarknadsstödet som annars skulle betalas till personen.

Ett nytt 5 mom. läggs till i paragrafen. I paragrafens 2 mom. 2 punkten finns det bestämmelser om inkomsterna enligt 6 § för föräldrar till en arbetssökande, i vars hushåll arbetssökanden bor. Med avvikelse från 2 mom. 2 punkten innehåller momentet bestämmelser om att i lagen om stöd för närståendevård (937/2005) avsett vårdavode, eller i familjevårdslagen (263/2015) avsett vårdavode när uppdragsavtalet för familjevård inte har ingåtts för arbete i förvärvssyfte, inte beaktas som inkomst för föräldrarna till en sökande som bor i samma hushåll som sina föräldrar. Bedömningen av förvärvssyftet förutsätter en prövning som görs från fall till fall. Det kan bedömas att ett förvärvssyfte inte föreligger till exempel i en situation där den vårdbehövande är familjevårdarens make eller maka eller ett eget barn som bor i samma hushåll med familjevårdaren.

8 kap. Stödande av regional rörlighet

2 §. Rörlighetsunderstödet belopp. Paragrafen innehåller bestämmelser om rörlighetsunderstödet belopp. Det föreslås att paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelser om betalning av rörlighetsunderstöd i förhöjd form, om arbetsplatsen eller den plats där utbildning ordnas är belägen på över 200 kilometers avstånd från personens faktiska bostad eller den faktiska bostaden före flyttningen på grund av arbetet eller den därmed relaterade utbildningen. I paragrafens 3 och 4 mom. finns föreskrifter om övriga förutsättningar för utbetalning av förhöjt rörlighetsunderstöd. Det föreslås det att paragrafens 2–4 mom. upphävs. Rörlighetsunderstöd betalas inte längre i förhöjd form.

5 §. Avvikande tillämpning av denna lag på rörlighetsunderstöd. Paragrafens 1 mom. innehåller en hänvisning till föreskrifterna om barnförhöjning i 11 kap. 9 a §. Den nämnda hänvisade bestämmelsen har gällt betalning av barnförhöjning till Folkpensionsanstalten och den har upphävts från och med den 1 januari 2024 genom lag 1300/2023 på samma gång som bestämmelserna i 6 kap. 6 § och 7 kap. 4 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, vilka gäller barnförhöjning. Hänvisningen till den nämnda hävda bestämmelsen avlägsnas från momentet.

11 kap. Bestämmelser om verkställighet

4 §. Arbetskraftspolitiskt utlåtande av Arbetskraftsmyndigheten. Enligt förslaget innehåller 1 mom. 3 punkten i paragrafen bestämmelser om inkludering av sysselsättningsfrämjande service i den sysselsättningsplan eller i en plan som ersätter den och som upprättats tillsammans med arbets sökanden. Efter slopandet av förhöjningsdelarna behöver utbetalaren av en arbetslöshetsförmån inte längre, vid sidan om det Arbetskraftspolitiska utlåtandet, information om att servicen ingår i planen. Momentets 3 punkt upphävs.

13 kap. Bestämmelser om erhållande och utlämnande av uppgifter

1 §. Rätt att erhålla uppgifter. Enligt 2 mom. 3 punkten i paragrafen har Folkpensionsanstalten rätt att av Arbetskraftsmyndigheten erhålla uppgifter om grunden för uppehållstillståndet och den första anteckningen om hemkommun för mottagaren av arbetsmarknadsstöd. Arbetskraftsmyndigheten ska lämna uppgifterna till Folkpensionsanstalten utan dröjsmål om det är fråga om en person som avses i andra meningen i 14 kap. 3 a § 4 mom. Enligt förslaget avlägsnas 3 punkten från momentet, eftersom Folkpensionsanstalten inte har behov av att få de uppgifter som nämns i bestämmelsen av Arbetskraftsmyndigheten, eftersom Folkpensionsanstalten har rätt att få uppgifterna från Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Folkpensionsrättens rätt att erhålla uppgifter baserar sig på gällande 13 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, utifrån vilket Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar av rätten att erhålla uppgifter avgiftsfritt få sådana uppgifter som är nödvändiga för att avgöra ett ärende som behandlas eller annars för att verkställa uppdrag enligt denna lag eller en för Finland bindande överenskommelse om social trygghet eller annan internationell rättsakt som gäller social trygghet bland annat av statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter och kommunala myndigheter samt andra offentligt rättsliga samfund.

14 kap. Särskilda bestämmelser

3 §. Finansieringen av den inkomstrelaterade dagpenningen och av grunddagpenningen. Paragrafens 2 mom. innehåller en hänvisning till barnförhöjning. Eftersom 6 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa upphävts från och med den 1 januari 2024 genom lag 1300/2023, avlägsnas hänvisningen till barnförhöjningen från momentet.

3 b §. *Finansieringsandelen för hemkommunen för mottagare av grunddagpenning.* Paragrafens 3 mom. innehåller en hänvisning till barnförhöjning. Eftersom 6 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa upphävs från och med den 1 januari 2024 genom lag 1300/2023, avlägsnas hänvisningen till barnförhöjningen från momentet.

7.2 Lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

4 §. *Finansiering av inkomstrelaterad dagpenning.* I paragrafens 5 mom. föreskrivs om arbetslöshetskassans finansieringsandel. Enligt förslaget avlägsnas hänvisningen till 6 kap. 2 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, som innehåller bestämmelser om förhöjd förtjänstdel och som enligt förslaget ska upphävas.

8 §. *Finansieringen av grunddagpenningen.* I paragrafens 1 mom. finns det bestämmelser om finansiering av grunddagpenningen. Det föreslås att hänvisningen till förhöjningsdelarna till grunddagpenning avlägsnas.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I statsrådets förordning om inkomster som skall beaktas vid fastställande av arbetslöshetsförmån (1332/2002) finns det bestämmelser om behovsprövning av arbetsmarknadsstöd och partiellt arbetsmarknadsstöd samt om avdrag från inkomsterna och de inkomster som ska beaktas. I propositionen föreslås att vårdarvode för närståendevård som fås av en förälder som bor i samma hushåll som den som ansöker om partiellt arbetsmarknadsstöd och arvode för familjevård, när uppdragsavtalet om familjevård inte ingåtts i förvärvssyfte, inte beaktas som inkomst för föräldern och att bestämmelser om detta finns i 7 kap. 9 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. På grund av denna ändring är det inte behövligt att ändra statsrådets förordning om inkomst som skall beaktas vid fastställande av arbetslöshetsförmån.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna ska träda i kraft den 1 januari 2025.

I 1 mom. i övergångsbestämmelsen i lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs att om sysselsättningsfrämjande service börjat innan lagen träder i kraft den 1 januari 2025, tillämpas de bestämmelser som gällde då denna lag trädde i kraft på den arbetslöshetsförmån som betalas för tiden med sysselsättningsfrämjande service. Det är möjligt att för tiden för servicen betala en förhöjningsdel till grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd eller förhöjd förtjänstdel fram till slutet av servicen under tiden efter att lagen trätt i kraft, dock sammanlagt för högst 200 dagar.

Om servicen ordnas i perioder med olika helheter så att perioderna inte oavbrutet är kopplade till varandra, betalas en förhöjningsdel eller förhöjd förtjänstdel inte för en serviceperiod som börjar den 1 januari 2025 eller senare.

Enligt 2 mom. i övergångsbestämmelsen tillämpas på arbete och arbetsrelaterad utbildning som börjat för den 1 januari 2025 bestämmelserna i 8 kap. 2 § 2–4 mom., vilka gällde då denna lag träder i kraft.

10 Genomförande och uppföljning

Konsekvenserna av de föreslagna ändringarna för användningen av arbetslöshetsförmånerna och övriga förmåner inom den sociala tryggheten kan följas med arbetslöshetskassornas och

Folkpensionsanstaltens statistik. Dessutom är det möjligt att få information om deltagande i sysselsättningsfrämjande service från Arbetskraftsmyndighetens statistik. På samma gång som de ändringar som föreslagits i denna proposition träder överföringen av ansvaret att ordna Arbetskraftsservice till kommunerna i kraft. Detta kan ha konsekvenser för tillhandahållandet av sysselsättningsfrämjande service.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Propositionen anknyter till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om om styrning av socialskyddsfondernas besparingar till stärkande av statens och kommunernas ekonomi och om ändring av sjukdagpenningen. I den ovan nämnda propositionen kanaliseras besparingarna av de arbetslöshetsförsäkringspremier som föreslagits i denna proposition till staten och kommunerna.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Förslaget hänförs till statens budgetproposition för år 2025 och avses bli behandlat i samband med den.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Den föreslagna regleringen är betydelsefull med tanke på 19 § 1 mom. och 22 § i grundlagen. Den föreslagna regleringen är av betydelse också med tanke på FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen, FördrS 6/1976), Reviderade Europeiska sociala stadgan och Internationella arbetsorganisationen ILO:s konvention om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet (nr 168) (FördrS 64/1991).

I 19 § i grundlagen föreskrivs om rätten till social trygghet. Enligt 19 § 2 mom. i grundlagen garanteras var och en med lag rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare.

Med 19 § 2 mom. i grundlagen har lagstiftaren ålagt att garantera att var och en får rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Tryggandet av grundläggande försörjning enligt bestämmelsen innebär en skyddsnivå som går längre än rätten till oundgänglig försörjning enligt 19 § 1 mom. i grundlagen. Systemet för tryggad grundläggande försörjning får alltså inte utgöras av den trygghet som i sista hand följer av 1 mom. A andra sidan stadgas inte att tryggad grundläggande utkomst är en på grundlagsnivå stadgad subjektiv rättighet för individen, utan grundlagen medför en förpliktelse att garantera denna trygghet genom vanlig lag. Skyddet har ett samband med de sociala risksituationer som räknats upp i bestämmelsen och de förutsättningar och förfaranden för att få förmåner vilka föreskrivs vid var tid i lagen. Enligt förarbetena till reformen av familjerätten och grundlagsutskottets etablerade praxis är tryggad grundläggande försörjning enligt 19 § 2 mom. i grundlagen oberoende av den gällande sociallagstiftningen, och den hör följaktligen inte direkt samman med vissa befintliga förmånssystem. Bestämmelsen avser följaktligen inte att trygga enskilda förmåner som fastställts genom vanlig lag i oförändrad form. (RP 309/1993 rd; GrUB 25/1994 rd; t.ex. GrUU 33/2004 rd; GrUU 48/2006 rd, GrUU 16/2023 rd.)

Med 19 § 2 mom. i grundlagen tryggas inte heller något uttryckligt lagstadgat system som gäller skyddet för grundläggande försörjning i sig utan den enskildes rätt till en tryggad grundläggande försörjning överlag. Det väsentliga är att rätten till grundläggande försörjning är tryggad via något system för social trygghet i de sociala risksituationer som nämns i bestämmelsen. (till exempel GrUU 60/2002 rd, GrUU 30/2005 rd.)

Grundlagens 19 § 2 mom. förutsätter att systemen för social trygghet ska skapas så heltäckande att det inte uppstår marginalgrupper utanför dem. Då man bedömer huruvida den grundläggande försörjningen är tillräcklig, är det av betydelse huruvida en person enligt en helhetsbedömning av de lagstadgade systemen för utkomstskyddet och hans situation i övrigt har förutsättningar att erhålla sin utkomst oberoende av att de normala utkomstmöjligheterna har försvagats på grund en omständighet som avses i bestämmelsen. Sådana ändringar i lagstiftningen, som innebär ett väsentligt ingrepp i det skydd för den grundläggande försörjning som tryggas på ovan nämnt sätt, uppfyller inte förutsättningarna i bestämmelsen. Därför kan den sociala tryggheten riktas och utvecklas enligt samhällets ekonomiska resurser. Stadgandet avser att försäkra att man också i det långa loppet kan garantera ett skydd för grundläggande utkomst. (RP 309/1993 rd, GrUB 25/1994 rd.)

Propositionen handlar i vissa fall om reglering som leder till en sänkning av en förmån som för närvarande beviljas till en mottagare av arbetslöshetsförmån. Det är möjligt att stifta bestämmelser om inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna under vissa förutsättningar, men de ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade. De får inte heller gälla den grundläggande fri- och rättighetens kärnområde. Grunderna för inskränkningarna ska dessutom vara nödvändiga för att uppnå ett acceptabelt syfte. Inskränkningarna får inte heller stå i strid med Finlands internationella förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter. (GrUB 25/1994 rd.)

Lagstiftarens skyldighet att se till att bidragssystemet är sådant att det ger individen tillräckliga faktiska möjligheter att utöva sina rättigheter kan härledas ur den grundläggande karaktären hos den subjektiva rättigheten i 19 § 1 mom. i grundlagen och ur det allmännas skyldighet att enligt 22 § i grundlagen se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses (GrUU 31/1997 rd, s. 3). Bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter är förpliktande för det allmänna. Om förmåner som tillgodoser de grundläggande fri- och rättigheterna ändras kan bedömningen av huruvida ändringen kan tillåtas på konstitutionella grunder till tillämpliga delar göras på liknande grunder som vid bedömning av huruvida egentliga inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna kan tillåtas.

En central fråga vid bedömningen av 19 § i grundlagen är huruvida den motivering som anförs för ändringarna i grundskyddets nivå är acceptabla med tanke på grundrättsdoktrinen och förenliga med proportionalitetskravet. En motsvarande skyldighet att bedöma ändringarnas godtagbarhet och proportionalitet kan härledas också ur bestämmelserna i ESK-konventionen och artikel 12 i europeiska sociala stadgan, enligt vilken konventionsstaterna har förbundit sig att stegvis höja sitt system för social trygghet till en högre nivå.

Enligt artikel 9 i ESK-konventionen erkänner konventionsstaterna rätten för var och en till social trygghet, däribland socialförsäkring. I artikel 11 i ESK-konventionen föreskrivs vidare att konventionsstaterna erkänner rätten för var och en till en tillfredsställande levnadsstandard för sig och sin familj, däribland tillräckligt med mat och kläder, och en lämplig bostad samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor. Konventionsstaterna förbinder sig med stöd av artikel 2 i ESK-konventionen att till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att trygga att rättigheterna i konventionen gradvis förverkligas i sin helhet med alla lämpliga medel, i synnerhet genom lagstiftning. Vid tryggandet av rättigheterna beaktas emellertid i enlighet med artikel 9

konventionsstatens tillgängliga resurser, som kan beaktas som tyngre skäl när sociala förmåner försämras. Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, som övervakar genomförandet av ESK-konventionen, har utarbetat riktlinjer för hur förpliktelserna enligt konventionen och ändringar som görs i dessa ska tolkas.

Artikel 12 i europeiska sociala stadgan ålägger medlemsstaterna att inrätta ett system för social trygghet som tryggar medborgarnas försörjning i händelse av risker som hänför sig till avbrott i arbetslivet. Artikel 12 omfattar såväl försäkringsbaserade och inkomstrelaterade ersättningar som jämnstora, oftast skattefinansierade, ersättningar som är oberoende av den tidigare arbetslivserfarenheten. Artikel 13 i stadgan åter tryggar var och en som inte har tillräckliga inkomster eller medel och som inte kan skaffa sådana inkomster eller medel genom egna ansträngningar eller på något annat sätt rätt till social hjälp. Enligt del V artikel G i den reviderade europeiska sociala stadgan får de rättigheter som tryggas genom stadgan inte göras till föremål för andra inskränkningar eller begränsningar än de som anges i stadgan, med undantag för sådana som anges i lag och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle som garanti för andras fri- och rättigheter eller som skydd för samhällets intresse, den nationella säkerheten eller allmän hälsa eller moral.

Tillsynsorganen för de internationella människorättskonventionerna har gett ståndpunkter som gäller Finland. FN:s ESK-kommitté ger allmänna kommentarer om tolkningen av bestämmelserna i konventionen (general comments). De senaste slutsatserna om Finland av kommittén godkändes den 5 mars 2021 (E/C.12/FIN/CO/7). I sina slutsatser riktade kommittén uppmärksamhet på den sociala tryggheten (artikel 9) och ansåg att nedskärningarna i förmånerna och frysningen av folkpensionsindex under åren 2015–2019 innebär att förmånerna inte är tillräckliga. Kommittén krävde att Finland framöver ska säkerställa att de sociala förmånerna bevaras på en tillräcklig nivå och att följande kriterier uppfylls när nedskärningar övervägs bland annat i samband med sparåtgärder i de offentliga finanserna: a) nedskärningarna är temporära och gäller endast under kristid; b) nedskärningarna är nödvändiga och proportionella, och det vore mer skadligt med tanke på individernas ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter om andra verksamhetsprinciper följs eller om inga åtgärder vidtas; c) nedskärningarna inte får oproportionerliga konsekvenser för grupper som är i en mer utsatt ställning än andra och för marginaliserade grupper; d) nedskärningarna kombineras med andra åtgärder, såsom sociala inkomstöverföringar, för att lindra ojämlikhet som uppstår under kriser; och e) vid nedskärningar bevaras förmånens kärndel, som möjliggör en tillräcklig levnadsstandard för förmånstagarna. Vidare uppmanade kommittén Finland att ta del av den allmänna kommentaren nr 19 (2007) om rätten till social trygghet samt kommittéordförandens brev om sparåtgärder i de offentliga finanserna (2012)(E/2013/22-E/C.12/2012/3, annex VI (B)).

Kommittén för sociala rättigheter, som övervakar europeiska sociala stadgan, har bedömt den sociala tryggheten i Finland, och den gav senast i början av år 2023 ett avgörande enligt vilket beloppen av det grundläggande utkomstskyddet och de förmåner som tryggar minimiutkomsten är för låga i Finland för att täcka stödmottagarens grundläggande behov på det sätt som Europeiska sociala stadgan förutsätter. Ministerkommittén har å sin tur i juni 2023 gett en rekommendation om avgörandet från år 2018 av kommittén för sociala rättigheter (CM/RecChS(2023)1).

De stater som har satt i kraft stadgan har förbundit sig till att skydda de sociala och ekonomiska rättigheter som anges i stadgans artiklar. Det sociala trygghetssystemet i Finland omfattar både inkomstrelaterade förmåner och förmåner till minimibelopp. De sociala förmånerna i form av minimibelopp är garantipensionen, sjuk- och rehabiliteringsdagpenningen till minimibelopp samt grunddagpenningen inom utkomstskyddet för arbetslösa. Vid sidan av dem finns

behovsprövade förmåner som räknas som socialbidrag, det vill säga arbetsmarknadsstöd och utkomststöd. I regel strävar Finland efter att trygga en individs ställning i händelse av en social risksituation (såsom arbetslöshet, sjukdom eller arbetsoförmåga).

Den nordiska uppfattningen om social trygghet som en kombination av penningstöd och tjänster påverkar det finländska systemet i bakgrunden. Kommittén har även granskat tillräckligheten hos de andra nordiska ländernas grundtrygghet. Också vid den granskningen har särdragen hos det nordiska systemet framträtt. Synen har lett till meningsskiljaktigheter med kommittén för sociala rättigheter. Finland gör en annan bedömning av hur väl minimiskyddet räcker till, eftersom de sociala förmånerna, social- och hälsovårdstjänsterna och olika avgiftstak för hälso- och sjukvård bildar en helhet i vårt land. Nivån på en enskild förmån är enligt Finlands uppfattning inte ett bra mått på hur väl stödet räcker till, eftersom försörjningen i Finland kan bestå exempelvis av arbetsmarknadsstöd, bostadsbidrag och utkomststöd. Dessutom finns det seåarata avgiftstak för bland annat offentliga hälso- och sjukvårdstjänster och receptbelagda läkemedel, som begränsar klientens hälso- och sjukvårdskostnader till en skälig nivå.

Grundlagsutskottet har ansett att det ligger helt i linje med den aktivitetsplikt som ålagts lagstiftaren visavi dimensioneringen av sociala rättigheter att nationalekonomins och de offentliga finansernas situation kan beaktas vid dimensioneringen av sådana förmåner som direkt finansieras av det allmänna (till exempel GrUU 34/1996 rd, GrUU 6/2015 rd, GrUU 70/2022 rd, GrUU 15/2023 rd, GrUU 16/2023 rd). Enligt grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt kan mål om besparingar i statsfinanserna under ekonomisk recession utgöra en godtagbar grund att i viss utsträckning ingripa också i nivån på de rättigheter som tryggats i grundlagen (se GrUB 25/1994 rd och till exempel GrUU 21/2016 rd och GrUU 10/2015 rd). Inte heller då får bestämmelserna sammantaget äventyra tillgodoseendet av en grundläggande fri- och rättighet som tryggas i grundlagen (GrUU 10/2015 rd).

Inskränkningarna ska vara noggrant avgränsade och tillräckligt exakt definierade och det väsentliga innehållet i inskränkningarna ska framgå av lagen. Inskränkningar ska vara dikterade av något tungt vägande samhällsligt skäl. Inskränkningarna ska också vara förenliga med kravet på proportionalitet. Målsättningarna med lagstiftningen ska stå i rätt proportion till de metoder som använts, och inskränkningarna ska vara nödvändiga för att uppnå ett acceptabelt syfte. Inskränkningar av en grundläggande fri- och rättighet är med andra ord tillåtna bara om målet inte kan nås genom mindre ingrepp i rättigheten. I bedömningen av godtagbarheten ska man även beakta de internationella förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter som är bindande för Finland, och om det finns motsvarande bestämmelser om mänskliga rättigheter i de konventioner om grundläggande och mänskliga rättigheter som är bindande för Finland, är dessa relevanta.

I artikel 12.1 i Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 168 om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet föreskrivs att såvida inte annat anges i denna konvention, kan varje medlemsstat fastställa den metod eller de metoder för skydd genom vilka den väljer att genomföra konventionens bestämmelser, antingen det är genom ett avgiftsberoende eller ett icke-avgiftsberoende system, eller genom en kombination av sådana system. I 2 punkten i ovan nämnda artikel föreskrivs att om en medlemsstats lagstiftning tillhandahåller skydd för alla som är bosatta där och vilkas tillgångar i den uppkomna situationen inte överskrider föreskrivna gränser, kan det skydd som ges begränsas i enlighet med bestämmelserna i artikel 16 med hänsyn till förmånstagarens och hans eller hennes familjs tillgångar.

Artikel 15.1 b i ovan nämnda konvention av ILO gäller en situation där en person är helt arbetslös och hans eller hennes förvärvsinkomst på grund av det temporära avstängningen från

arbetet dragits in utan att anställningsförhållandet avbrutits. När denna situation omfattas av arbetslöshetsskyddet, ska förmånerna enligt konventionen utges i form av periodiska utbetalningar beräknande på följande sätt: om sådana inkomster inte grundas på avgifter eller tidigare inkomst skall de fastställas till minst 50 procent av den lagstadgade minimilönen eller lönen för en vanlig arbetare eller till en nivå som ger ett minimibelopp för elementära levnadsomkostnader, vilketdera som nu är högst. I artikel 16 i konventionen föreskrivs att utan hinder av bestämmelserna i artikel 15 kan den förmån som utges utöver den första period som anges i artikel 19 punkt 2 a), liksom förmåner som betalas ut av en medlemsstat i enlighet med artikel 12 punkt 2 fastställas efter beaktande av andra tillgångar, utöver en föreskriven gräns, som är tillgängliga för förmånstagaren och hans eller hennes familj i enlighet med en föreskriven skala. Dessa förmåner skall i vart fall tillsammans med andra förmåner, som de kan ha rätt till, garantera dem hälsosamma och rimliga levnadsvillkor i enlighet med nationella normer.

Förhöjningsdelar

I propositionen föreslås att förhöjd arbetslöshetsförmån inte längre alls betalas för tiden för sysselsättningsfrämjande service. För tiden för servicen betalas en lika stor förmån, som arbetsökanden skulle ha rätt till också om han eller hon vore arbetslös. Med andra ord försvagar den föreslagna bestämmelsen inte det totala beloppet av inkomsterna för mottagaren av arbetslöshetsförmånen till ett belopp som är lägre än den grundläggande försörjningen under arbetslöshetstiden om han eller hon är arbetslös.

Efter reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna har grundlagsutskottet ansett att grunddagpenningen för arbetslöshetsdagpenning och grunddelen för inkomstrelaterad dagpenning till ett motsvarande belopp samt arbetsmarknadsstöd är förmånssystem inom den sociala tryggheten, vilka anknyter till 19 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 25/2013 rd). Slopandet av förhöjningsdelarna för aktiv tid försvagar inte den grundläggande försörjningen under arbetslöshet och förslagen är följaktligen inte problematiska med tanke på 19 § 2 mom. eller 22 § i grundlagen.

Med rörlighetsunderstöd ersätts de kostnader som uppkommer då en person tar emot en arbetsplats eller en utbildningsplats som är ett villkor för sysselsättning på ett lång avstånd. Med rörlighetsunderstöd kan också flyttkostnader ersättas. Rörlighetsunderstöd är inte en förmån som tryggar den grundläggande försörjningen enligt 19 § 2 mom. i grundlagen.

Partiellt arbetsmarknadsstöd

Det föreslås att arbetsmarknadsstödet belopp ändras så att minimibeloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd i stället för nuvarande 50 procent är 35 procent av det arbetsmarknadsstöd som annars betalas till den som ansöker om stöd.

I riksdagens proposition RP 235/1993 till riksdagen med förslag till lagstiftning om arbetsmarknadsstöd samt till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslogs att partiellt arbetsmarknadsstöd om 60 procent av det normala stödbeloppet betalas till arbetslösa som bor hos sina föräldrar och kommer ut på arbetsmarknaden första gången. Enligt motiveringarna till regeringens proposition RP 235/1993 är det i dessa fall motiverat att reducera arbetsmarknadsstödet eftersom det i första hand är en förmån som skall trygga minimiutkomsten. Stödbehovet påverkas i så fall särskilt av de faktiska levnadskostnaderna. Dessa kostnader är i regel lägre för den som bor hos sina föräldrar än för en person som bor i sitt eget hushåll, konstateras i regeringens proposition RP 235/1993. I sitt utlåtande GrUU

32/1993 rd konstaterade grundlagsutskottet att, med beaktande av vad det i normala fall betyder för en människas verkliga levnadskostnader att hon bor i sina föräldrars hushåll, försvagar en nedskärning av arbetsmarknadsstödet enligt 26 § inte skyddet av grundläggande försörjning. Detta lagrum påverkar således inte behandlingsordningen för det andra lagförslaget.

I samband med totalreformen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 115/2002 rd) föreslogs att arbetsmarknadsstöd betalas partiellt i enlighet med den gällande lagen till en person som bor i sina föräldrars hushåll och inte uppfyllt arbetsvillkoret. Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande GrUU 46/2002 rd att förslaget med tanke på den individuella karaktären på de grundläggande fri- och rättigheterna är väldigt schablonmässigt, eftersom regleringen inte beaktar om vederbörande får ekonomiskt stöd av sina föräldrar. Det är möjligt att också föräldrar är mottagare av arbetsmarknadsstöd.

Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande GrUU 46/2002 rd att förslaget beträffande partiellt arbetsmarknadsstöd är betydelsefullt också med tanke på Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 168 om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet. Enligt konventionen skall förmåner som inte grundas på avgifter eller tidigare inkomster fastställas till lägre än 50 procent av den lagstadgade minimilönen eller lönen till en vanlig arbetstagare eller till en nivå som ger minimum för grundläggande levnadsomkostnader, beroende på vilken som för tillfället är högst.

I sitt utlåtande GrUU 46/2002 rd konstaterade grundlagsutskottet också att de bedömningskriterier som avses i konventionen inte är tydliga. Men om det kan bedömas att grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet räcker till för att täcka de grundläggande levnadsomkostnaderna, ligger ett arbetsmarknadsstöd på 60 procent klart under nivån i ILO-konventionen. Enligt utskottets uppfattning är det föreslagna partiella arbetsmarknadsstödet också lägre än nivån på det skydd för grundläggande försörjning som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen och som ska stiftas i lag. På denna punkt måste lagförslaget ändras så att det sänkta arbetsmarknadsstödet ställs i relation till den arbetssökandes verkliga ekonomiska situation i förhållande till sina föräldrars hushåll där han eller hon bor. Detta ansågs vara en förutsättning för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Social- och hälsovårdsutskottet upprepade i sitt betänkande ShUB 43/2002 rd den förutsättning som grundlagsutskottet ställt i sitt utlåtande GrUU 46/2002 rd. Grundlagsutskottet hade förutsatt att lagförslaget måste ändras så att det sänkta arbetsmarknadsstödet ställs i relation till den arbetssökandes verkliga ekonomiska situation i förhållande till sina föräldrars hushåll där han eller hon bor. Ståndpunkten förutsatte att arbetsmarknadsstödet ändras till ett behovsprövat stöd. Social- och hälsovårdsutskottet föreslog att den förutsatta ändringen görs. Utskottet anmärkte att tillägget av den behovsprövning som grundlagsutskottet förutsatt innebär att arbetsmarknadsstödet förs närmare utkomststödet. På samma gång sänkte utskottet beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd till 50 procent av det belopp som räknats på annat sätt.

I regeringens proposition RP 115/2012 rd till riksdagen med förslag till lagar om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, ändring av 11 § i lagen om utkomststöd och temporär ändring av 15 § i lagen om bostadsbidrag föreslogs att behovsprövningen utifrån inkomsterna för maken eller maken till en mottagare av arbetsmarknadsstöd slopas. Grundlagsutskottet konstaterade i sitt utlåtande GrUU 20/2012 rd, att detta motsvarar den synpunkt som grundlagsutskottet lagt fram i samband med stiftandet om lagen om utkomstskydd för arbetslösa, enligt vilken ett arrangemang där behovsprövningen riktar sig enbart mot den arbetslöses egna inkomster står i bäst samklang med grundlagen (GrUU 46/2002 rd, s. 5/I).

Partiellt arbetsmarknadsstöd betalas ut till en person som bor i sina föräldrars hushåll. Den föreslagna ändringen av beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd skulle ytterligare sänka nivån på stöd som är lägre än arbetsmarknadsstöd till fullt belopp, vilket försämrar beloppet av grundskyddet under arbetslöshetstiden för en arbetslös person som bor i sina föräldrars hushåll. Stödbeloppet står fortfarande i proportion till den verkliga ekonomiska situationen för den som ansöker om stöd visavi de föräldrar i vars hushåll han eller hon bor. Också i fortsättningen betalas arbetsmarknadsstöd till fullt belopp, om sökanden på tillförlitligt sätt kan påvisa att föräldrarna de facto inte stöder honom eller henne, om föräldrarnas inkomster överskrider den föreskrivna inkomstgränsen. Sänkningen av beloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd enligt förslaget bedöms inte leda till att stödmottagarna styrs till att få utkomststöd som föreskrivits som den trygghet som tillhandahålls i sista hand. Enligt lagen om utkomststöd (1412/1997) är beloppet av utkomststödet skillnaden mellan de utgifter och de disponibla inkomster och tillgångar som fastställs enligt denna lag och behovet av den trygghet som tillhandahålls i sista hand kan variera avsevärt vid arbetslöshet för mottagare av partiellt marknadsstöd.

Utifrån ovan framlagda grunder bedöms att det föreslagna minimibeloppet av partiellt arbetsmarknadsstöd fortfarande är förenligt såväl med förpliktelsen enligt 22 § i grundlagen för det allmänna att trygga tillhandahållandet av grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter enligt 19 § 2 mom. i grundlagen som de internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

Sammandrag

Målet med propositionen är att bidra till att stärka de offentliga finanserna.

Vid sidan om en lågkonjunktur kan mål om besparingar i statsfinanserna också ses som en godtagbar grund att i viss mån ingripa i nivån på utkomststödsförmåner i en situation där långvarig strukturell obalans råder mellan utgifterna och inkomsterna i de offentliga finanserna. Enligt finansministeriet är det underskott som kumulerar Finlands offentliga skuld omfattande och följaktligen förutsätter stabilisering av skuldkvoten i de offentliga finanserna snabba och avsevärda åtgärder under de kommande åren. Med hänsyn till det internationellt sett höga skattetrycket i Finland och målet att trygga förutsättningarna för ekonomisk tillväxt kan balanseringen inte genomföras genom att det totala skatteuttaget skärps enligt finansministeriet. Regeringens mål om att balansera upp de offentliga finanserna förutsätter också direkta sparåtgärder. Med hållbarhet i den offentliga ekonomin strävar regeringen efter att det allmänna i fortsättningen bättre kan ansvara för sina åtaganden.

I ljuset av grundlagsutskottets tidigare praxis finns det i sig inte några absoluta konstitutionella hinder för försvagningar av de förmåner som avser att trygga den grundläggande försörjningen i enlighet med 19 § 2 mom. i grundlagen (bl.a. GrUB 25/1994 rd). Grundlagsutskottet har också ansett att det i den mån det är fråga om grundläggande utkomstförmåner som direkt finansieras av det allmänna är logiskt att förmånerna dimensioneras med hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna (GrUU 34/1996 rd, GrUU 21/2016 rd). Grundlagsutskottet har påpekat att man med de grundläggande rättigheterna inte eftersträvar att bevara nivån på vissa förmåner. Dessutom har utskottet i sina uttalanden ansett att den sociala tryggheten är bunden till samhällets ekonomiska tillgångar och att det därför är logiskt att förmånerna dimensioneras med hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna. Vid bedömningen av nivån på en grundläggande rättighet fästs således uppmärksamhet förutom vid stödtagaren även vid samhällets tillgångar.

Ur grundlagsutskottets tidigare utlåtandepaxis om partiellt arbetsmarknadsstöd är det dock inte nödvändigtvis möjligt att härleda en sådan ståndpunkt om nivån på partiellt arbetsmarknadsstöd utifrån vilken propositionen i denna utsträckning kan anses motsvara grundlagsutskottets tidigare ståndpunkter, med beaktande av rekommendationerna och också avgörandena av de internationella tillsynsorganen.

Enligt regeringen kan lagarna stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser dock att det är önskvärt att ett utlåtande av grundlagsutskottet begärs om propositionen.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 6 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom. samt 3 och 5 a §, 7 kap. 5 §, 8 kap. 2 § 2–4 mom., 11 kap. 4 § 1 mom. 3 punkten, 13 kap. 1 § 2 mom. 3 punkten samt 14 kap. 3 b § 3 mom.,
sådana de lyder, 6 kap. 1 § 2 mom. i lag 1217/2019, 6 kap. 2 § 2 mom. och 3 § i lag 1081/2016 samt 6 kap. 5 a § i lag 1138/2017, 7 kap. 5 § i lag 1049/2013, 8 kap. 2 § 2 och 4 mom. i lag 906/2017 och 3 mom. i lag 1300/2023 samt 11 kap. 4 § 1 mom. 3 punkten, 13 kap. 1 § 2 mom. 3 punkten och 14 kap. 3 b § 3 mom. i lag 385/2023,
ändras 5 kap. 11 §, rubriken för 6 kap. 2 § och paragrafens 1 mom., 7 kap. 4 § 1 mom. och 9 § 1 mom., 8 kap. 5 § 1 mom. 13 kap. 1 § 2 mom. 2 punkten samt 14 kap. 3 § 2 mom. och 3 a § 4 mom.,
sådana de lyder 5 kap. 11 §. 13 kap. 1 § 2 mom. 2 punkten och 14 kap. 3 § 2 mom. i lag 385/2023, rubriken för 6 kap. 2 § och paragrafens 1 mom. i lag 1081/2016, 7 kap. 4 § 1 mom. och 9 § 1 mom. i lag 1188/2009, 8 kap. 5 § 1 mom. i lag 906/2017 samt 14 kap. 3 a § 4 mom. i lag 325/2024, och
fogas till 7 kap. 9 §, sådan den lyder i lagarna 1188/2009 och 918/2012, ett nytt 5 mom. som följer:

5 kap.

Förutsättningar för erhållande av dagpenningens förtjänstdel

11 §

Arbetsvillkoret i vissa situationer

Till den som har fått arbetslöshetsdagpenning enligt denna lag i enlighet med förordningen om social trygghet eller grundförordningen för den tid under vilken han eller hon har sökt arbete i en annan medlemsstat och som inte återvänt som arbetssökande till Finland inom tre månader från det att han eller hon lämnade landet ska arbetslöshetsdagpenning börja betalas på nytt först när han eller hon

- 1) har tjänat in en arbetsvillkorsmånad,
- 2) i fyra veckor har deltagit i arbetskraftsutbildning, eller
- 3) i fyra veckor på det sätt som avses i 9 kap. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice har bedrivit arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån.

6 kap.

Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet

2 §

Den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel

Förtjänstdelen utgör 45 procent av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen. När lönen per månad är större än 95 gånger grunddelen, är förtjänstdelen i fråga om den del av dagslönen som överskrider denna gräns 20 procent. Beloppet av den inkomstrelaterade dagpenningen är högst 90 procent av den dagslön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, dock minst lika stort som grunddelen.

7 kap.

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

4 §

Arbetsmarknadsstödet belopp

Arbetsmarknadsstödet fulla belopp är lika stort som den grunddagpenning som avses i 6 kap. 1 § 1 mom.

9 §

Partiellt arbetsmarknadsstöd

Arbetsmarknadsstödet är 35 procent av det enligt 4 § 1 och 3 mom. samt 6–8 § beräknade arbetsmarknadsstödet, om den arbetssökande bor i sina föräldrars hushåll och inte har uppfyllt arbetsvillkoret.

Med avvikelse från 2 mom. 2 punkten beaktas dock i lagen om stöd för närståendevård (937/2005) avsett vårdarvode, eller i familjevårdslagen (263/2015) avsett vårdarvode inte som inkomst för föräldrarna till en sökande som bor i samma hushåll som sina föräldrar om uppdragsavtalet inte har ingåtts i förvärvssyfte.

8 kap.

Stödande av regional rörlighet

5 §

Avvikande tillämpning av denna lag på rörlighetsunderstöd

Om inte något annat föreskrivs i detta kapitel, tillämpas på rörlighetsunderstöd vad som i denna lag föreskrivs om arbetslöshetsförmån. Rörlighetsunderstöd betalas dock trots vad som föreskrivs i 1 kap. 8 a § 1 mom., 2 och 2 a kap., 3 kap. 1 § 3 mom. och 4 § 1 mom.

13 kap.

Bestämmelser om erhållande och utlämnande av uppgifter

1 §

Rätt att erhålla uppgifter

Folkpensionsanstalten och arbetslöshetskassorna har rätt att avgiftsfritt för skötseln av sina uppgifter enligt denna lag eller andra lagar få

2) uppgifter om när straff börjar och slutar av straffanstalter; straffanstalten ska lämna uppgifterna omedelbart när en person tas in till anstalten.

14 kap.

Särskilda bestämmelser

3 §

Finansieringen av den inkomstrelaterade dagpenningen och av grunddagpenningen

Grunddagpenningen finansieras med intäkterna av arbetslöshetsförsäkringspremien och med statens finansieringsandel och finansieringsandelen för hemkommunen för mottagaren av grunddagpenning enligt vad som föreskrivs i 3 b § i denna lag samt i 8 och 23 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner.

3 a §

Finansieringen av arbetsmarknadsstödet

Det arbetsmarknadsstöd som betalas till en person som avses i 2 § 1 mom. i lagen om främjande av integration finansieras med statsmedel, och den arbetslöshetsförmån som betalas till personen räknas inte in i arbetslöshetsförmånsdagarna

1) under de tre år som följer efter den första anteckningen om hemkommun, om det är fråga om en person som avses i 3 eller 4 mom. i den paragrafen,

2) under det år som följer efter den första anteckningen om hemkommun, om det är fråga om någon annan än en person som avses i 1 punkten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På arbetslöshetsförmån som betalas för tiden för sysselsättningsfrämjande service som inletts före den 1 januari 2025 tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

På sådant arbete och på sådan arbetsrelaterad utbildning som inletts före den 1 januari 2025 tillämpas de bestämmelser i 8 kap. 2 § 2–4 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

2.

Lag

om ändring av 4 och 8 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) 4 § 5 mom. och 8 § 1 mom., sådana de lyder, 4 § 5 mom. i lag 387/2023 och 8 § 1 mom. i lag 1303/2023, som följer:

4 §

Finansiering av inkomstrelaterad dagpenning

Arbetslöshetskassans andel av varje inkomstrelaterad dagpenning är 5,5 procent, om inte något annat följer av 2 och 3 mom.

8 §

Finansieringen av grunddagpenningen

Sysselsättningsfonden betalar genom förmedling av social- och hälsovårdsministeriet till Folkpensionsanstalten den i 23 § angivna andelen för finansieringen av grunddagpenningarna enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Till övriga delar finansieras utgifterna med den statsandel som betalas till Folkpensionsanstalten och finansieringsandelen till hemkommunen för mottagaren av grunddagpenning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 23 september 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Arbetsminister Arto Satonen

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 6 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom. samt 3 och 5 a §, 7 kap. 5 §, 8 kap. 2 § 2–4 mom., 11 kap. 4 § 1 mom. 3 punkten, 13 kap. 1 § 2 mom. 3 punkten samt 14 kap. 3 b § 3 mom.,

sådana de lyder, 6 kap. 1 § 2 mom. i lag 1217/2019, 6 kap. 2 § 2 mom. och 3 § i lag 1081/2016 samt 6 kap. 5 a § i lag 1138/2017, 7 kap. 5 § i lag 1049/2013, 8 kap. 2 § 2 och 4 mom. i lag 906/2017 och 3 mom. i lag 1300/2023 samt 11 kap. 4 § 1 mom. 3 punkten, 13 kap. 1 § 2 mom. 3 punkten och 14 kap. 3 b § 3 mom. i lag 385/2023,

ändras 5 kap. 11 §, rubriken för 6 kap. 2 § och paragrafens 1 mom., 7 kap. 4 § 1 mom. och 9 § 1 mom., 8 kap. 5 § 1 mom. 13 kap 1 § 2 mom. 2 punkten samt 14 kap. 3 § 2 mom. och 3 a § 4 mom.,

sådana de lyder 5 kap. 11 §, 13 kap. 1 § 2 mom. 2 punkten och 14 kap. 3 § 2 mom. i lag 385/2023, rubriken för 6 kap. 2 § och paragrafens 1 mom. i lag 1081/2016, 7 kap. 4 § 1 mom. och 9 § 1 mom. i lag 1188/2009, 8 kap. 5 § 1 mom. i lag 906/2017 samt 14 kap. 3 a § 4 mom. i lag 325/2024, och

fogas till 7 kap. 9 §, sådan den lyder i lagarna 1188/2009 och 918/2012, ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

5 kap.

**Förutsättningar för erhållande av
dagpenningens förtjänstdel**

**Förutsättningar för erhållande av
dagpenningens förtjänstdel**

11 §

11 §

Arbetsvillkoret i vissa situationer

Arbetsvillkoret i vissa situationer

Till den som har fått arbetslöshetsdagpenning enligt denna lag i enlighet med förordningen om social trygghet eller grundförordningen för den tid under vilken han eller hon har sökt arbete i en annan medlemsstat och som inte återvänt som arbetssökande till Finland inom tre månader från det att han eller hon lämnade landet ska arbetslöshetsdagpenning börja betalas på nytt först när han eller hon i fyra veckor har varit i arbete eller deltagit i arbetskraftsutbildning enligt 7 kap. i lagen om ordnande av

Till den som har fått arbetslöshetsdagpenning enligt denna lag i enlighet med förordningen om social trygghet eller grundförordningen för den tid under vilken han eller hon har sökt arbete i en annan medlemsstat och som inte återvänt som arbetssökande till Finland inom tre månader från det att han eller hon lämnade landet ska arbetslöshetsdagpenning börja betalas på nytt först när han eller hon

1) har tjänat in en arbetsvillkorsmånad,

Gällande lydelse

arbetskraftsservice eller under motsvarande tid på det sätt som avses i 9 kap. i den lagen bedrivit arbetsökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån.

6 kap.

Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet

1 §

Arbetslöshetsdagpenningens belopp

Grunddagpenningens förhöjningsdel är 4,74 euro per dag.

2 §

Den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel och förhöjda förtjänstdel

Förtjänstdelen utgör 45 procent av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen. När lönen per månad är större än 95 gånger grunddelen, är förtjänstdelen i fråga om den del av dagslönen som överskrider denna gräns 20 procent. Beloppet av den inkomstrelaterade dagpenningen med barnförhöjning är högst 90 procent av den dagslön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, dock minst lika stort som grunddelen med eventuell barnförhöjning.

Den förhöjda förtjänstdelen utgör 55 procent av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen. När lönen per månad är större än 95 gånger grunddelen, är förtjänstdelen i fråga om den del av dagslönen som överskrider denna gräns 25 procent. I så fall uppgår den inkomstrelaterade dagpenningen med barnförhöjning till högst den daglönsgrundande inkomstrelaterade dagpenningen, dock högst till beloppet en eventuell barnförhöjning och grunddelen förhöjd med förhöjningsdelen.

Föreslagen lydelse

2) i fyra veckor har deltagit i arbetskraftsutbildning, eller

3) i fyra veckor på det sätt som avses i 9 kap. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice har bedrivit arbetsökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån.

6 kap.

Arbetslöshetsdagpenningens belopp och varaktighet

(upphävs)

2 §

Den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel

Förtjänstdelen utgör 45 procent av skillnaden mellan dagslönen och grunddelen. När lönen per månad är större än 95 gånger grunddelen, är förtjänstdelen i fråga om den del av dagslönen som överskrider denna gräns 20 procent. Beloppet av den inkomstrelaterade dagpenningen är högst 90 procent av den dagslön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, dock minst lika stort som grunddelen.

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Betalning av förhöjningsdel och förhöjd förtjänstdel under tiden för sysselsättningsfrämjande service

Förhöjningsdelen och förhöjd förtjänstdel betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service som överenskommits i en sysselsättningsplan eller i en plan som ersätter en sysselsättningsplan. Förhöjningsdelen och förhöjd förtjänstdel betalas också för tiden mellan sådana serviceåtgärder som överenskommits i en sysselsättningsplan eller i en plan som ersätter en sysselsättningsplan, om denna tid är högst sju kalenderdagar.

Förhöjningsdelen och förhöjd förtjänstdel betalas för sammanlagt högst 200 dagar under tiden för sysselsättningsfrämjande service. Förhöjningsdelen och den förhöjda förtjänstdelen börjar betalas från början när arbetssökanden på nytt har uppfyllt arbetsvillkoret för löntagare eller företagare.

5 a §

Företagares rätt till förhöjd förtjänstdel

En företagare som är berättigad till inkomstrelaterad dagpenning betalas förtjänstdelen under tiden för sysselsättningsfrämjande service på det sätt som föreskrivs i 3 §.

7 kap.

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

4 §

Arbetsmarknadsstödets belopp

Arbetsmarknadsstödets fulla belopp är lika stort som den grunddagpenning som avses i 6

3 §

Betalning av förhöjningsdel och förhöjd förtjänstdel under tiden för sysselsättningsfrämjande service

(upphävs)

5 a §

Företagares rätt till förhöjd förtjänstdel

(upphävs)

7 kap.

Allmänna bestämmelser om arbetsmarknadsstöd

4 §

Arbetsmarknadsstödets belopp

Gällande lydelse

kap. 1 § 1 mom. och arbetsmarknadsstödet
förhöjningsdel lika stor som
grunddagpenningens förhöjningsdel som
avses i 6 kap. 1 § 2 mom.

5 §

*Rätt till arbetsmarknadsstödet
förhöjningsdel under tiden för
sysselsättningsfrämjande service*

*Förhöjningsdel betalas under tiden för
sysselsättningsfrämjande service som
överenskommit i en sysselsättningsplan eller
en plan som ersätter en sysselsättningsplan.
Förhöjningsdel betalas också för tiden mellan
sådana serviceåtgärder som överenskommit
i en sysselsättningsplan eller en ersättande
plan, om denna tid är högst sju
kalenderdagar.*

*Förhöjningsdel betalas för högst 200 dagar.
Förhöjningsdelen börjar betalas från början
när personen i fråga på nytt har blivit
berättigad till arbetsmarknadsstöd efter att ha
uppfyllt arbetsvillkoret och maximitiden för
arbetslöshetsdagpenning gått ut.*

9 §

Partiellt arbetsmarknadsstöd

Arbetsmarknadsstödet är 50 procent av det
enligt 4 § 1–3 mom. och 6–8 § beräknade
arbetsmarknadsstödet, om den arbetssökande
bor i sina föräldrars hushåll och inte har
uppfyllt arbetsvillkoret.

Föreslagen lydelse

Arbetsmarknadsstödet fulla belopp är lika
stort som den grunddagpenning som avses i 6
kap. 1 § 1 mom.

5 §

*Rätt till arbetsmarknadsstödet
förhöjningsdel under tiden för
sysselsättningsfrämjande service*

(upphävs)

9 §

Partiellt arbetsmarknadsstöd

Arbetsmarknadsstödet är 35 procent av det
enligt 4 § 1 och 3 mom. samt 6–8 § beräknade
arbetsmarknadsstödet, om den arbetssökande
bor i sina föräldrars hushåll och inte har
uppfyllt arbetsvillkoret.

*Med avvikelse från 2 mom. 2 punkten
beaktas dock i lagen om stöd för
närståendevård (937/2005) avsett
vårdarvode, eller i familjevårdslagen
(263/2015) avsett vårdarvode inte som
inkomst för föräldrarna till en sökande som
bor i samma hushåll som sina föräldrar om
uppdraagsavtalet inte har ingåtts i
förvärvssyfte.*

8 kap.

Stödjande av regional rörlighet

2 §

Rörlighetsunderstödet belopp

Rörlighetsunderstödet betalas förhöjt på det sätt som avses i 6 kap. 1 § 2 mom., om arbetsplatsen eller platsen där utbildningen ordnas är belägen på över 200 kilometers avstånd från personens faktiska bostad eller den faktiska bostaden före flyttningen på grund av arbetet eller den därmed relaterade utbildningen.

Rätten till förhöjning som avses i 2 mom. avgörs enligt tidpunkten då arbetet eller den därmed relaterade utbildningen börjar.

Om stödmottagaren beviljas förhöjt rörlighetsunderstöd på grundval av arbetsrelaterad utbildning i enlighet med 2 mom., fortsätter rörlighetsunderstödet att betalas som förhöjt efter det att utbildningen slutförts endast om stödmottagaren fortfarande uppfyller de förutsättningar som anges i 2 mom.

5 §

Avvikande tillämpning av denna lag på rörlighetsunderstöd

Om inte något annat föreskrivs i detta kapitel, tillämpas på rörlighetsunderstöd vad som i denna lag föreskrivs om arbetslöshetsförmån och vad som i 11 kap. 9 a § föreskrivs om barnförhöjning. Rörlighetsunderstöd betalas dock trots vad som föreskrivs i 1 kap. 8 a § 1 mom., 2 och 2 a kap., 3 kap. 1 § 3 mom. och 4 § 1 mom.

8 kap.

Stödjande av regional rörlighet

(upphävs)

5 §

Avvikande tillämpning av denna lag på rörlighetsunderstöd

Om inte något annat föreskrivs i detta kapitel, tillämpas på rörlighetsunderstöd vad som i denna lag föreskrivs om arbetslöshetsförmån. Rörlighetsunderstöd betalas dock trots vad som föreskrivs i 1 kap. 8 a § 1 mom., 2 och 2 a kap., 3 kap. 1 § 3 mom. och 4 § 1 mom.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

4 §

*Arbetskraftspolitiskt utlåtande av
arbetskraftsmyndigheten*

Arbetskraftsmyndigheten ger ett
arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 1 kap. 4 §
3 mom. om

3) *huruvida sysselsättningsfrämjande
service ingår i den sysselsättningsplan som
utarbetats med den arbetssökande eller i en
plan som ersätter den planen,*

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

4 §

*Arbetskraftspolitiskt utlåtande av
arbetskraftsmyndigheten*

Arbetskraftsmyndigheten ger ett
arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 1 kap. 4 §
3 mom. om

(upphävs)

13 kap.

**Bestämmelser om erhållande och
utlämnande av uppgifter**

1 §

Rätt att erhålla uppgifter

Folkpensionsanstalten och
arbetslöshetskassorna har rätt att avgiftsfritt
för skötseln av sina uppgifter enligt denna lag
eller andra lagar få

2) uppgifter om när straff börjar och slutar
av straffanstalter; straffanstalten ska lämna
uppgifterna omedelbart när en person tas in
till anstalten.

3) *uppgifter om grunden för
uppehållstillstånd och den första
anteckningen om hemkommun i fråga om
mottagare av arbetsmarknadsstöd av
arbetskraftsmyndigheter;
arbetskraftsmyndigheten ska lämna
uppgifterna till Folkpensionsanstalten utan*

13 kap.

**Bestämmelser om erhållande och
utlämnande av uppgifter**

1 §

Rätt att erhålla uppgifter

Folkpensionsanstalten och
arbetslöshetskassorna har rätt att avgiftsfritt
för skötseln av sina uppgifter enligt denna lag
eller andra lagar få

2) uppgifter om när straff börjar och slutar
av straffanstalter; straffanstalten ska lämna
uppgifterna omedelbart när en person tas in
till anstalten.

Gällande lydelse

dröjsmål om det är fråga om en person som avses i andra meningen i 14 kap. 3 a § 4 mom.

14 kap.

Särskilda bestämmelser

3 §

Finansieringen av den inkomstrelaterade dagpenningen och av grunddagpenningen

Grunddagpenningen och den därtill hörande barnförhöjningen samt förhöjningsdelen finansieras med intäkterna av arbetslöshetsförsäkringspremien och med statens finansieringsandel och finansieringsandelen för hemkommunen för mottagaren av grunddagpenning enligt vad som föreskrivs i 3 b § i denna lag samt i 8 och 23 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner.

3 a §

Finansieringen av arbetsmarknadsstödet

Arbetsmarknadsstödet förhöjningsdel finansieras med statsmedel. Det arbetsmarknadsstöd som betalas till en person som avses i 2 § 1 mom. i lagen om främjande av integration finansieras med statsmedel, och den arbetslöshetsförmån som betalas till personen räknas inte in i arbetslöshetsförmånsdagarna

1) under de tre år som följer efter den första anteckningen om hemkommun, om *det är fråga* om en person som avses i 3 eller 4 mom. i den paragrafen,

2) under det år som följer efter den första anteckningen om hemkommun, om det är fråga om någon annan än en person som avses i 1 punkten.

Föreslagen lydelse

14 kap.

Särskilda bestämmelser

3 §

Finansieringen av den inkomstrelaterade dagpenningen och av grunddagpenningen

Grunddagpenningen finansieras med intäkterna av arbetslöshetsförsäkringspremien och med statens finansieringsandel och finansieringsandelen för hemkommunen för mottagaren av grunddagpenning enligt vad som föreskrivs i 3 b § i denna lag samt i 8 och 23 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner.

3 a §

Finansieringen av arbetsmarknadsstödet

Det arbetsmarknadsstöd som betalas till en person som avses i 2 § 1 mom. i lagen om främjande av integration finansieras med statsmedel, och den arbetslöshetsförmån som betalas till personen räknas inte in i arbetslöshetsförmånsdagarna

1) under de tre år som följer efter den första anteckningen om hemkommun, om det är fråga om en person som avses i 3 eller 4 mom. i den paragrafen,

2) under det år som följer efter den första anteckningen om hemkommun, om det är fråga om någon annan än en person som avses i 1 punkten.

Gällande lydelse

3 b §

Finansieringsandelen för hemkommunen för mottagare av grunddagpenning

Den barnförhöjning och den förhöjningsdel som hänför sig till grunddagpenningen finansieras med intäkterna av löntagares arbetslöshetsförsäkringspremier och med statsmedel.

Föreslagen lydelse

3 b §

Finansieringsandelen för hemkommunen för mottagare av grunddagpenning

(upphävs)

*Denna lag träder i kraft den 20 .
På arbetslöshetsförmån som betalas för tiden för sysselsättningsfrämjande service som inletts före den 1 januari 2025 tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.
På sådant arbete och på sådan arbetsrelaterad utbildning som inletts före den 1 januari 2025 tillämpas de bestämmelser i 8 kap. 2 § 2–4 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.*

2.

Lag

om ändring av 4 och 8 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) 4 § 5 mom. och 8 § 1 mom., sådana de lyder, 4 § 5 mom. i lag 387/2023 och 8 § 1 mom. i lag 1303/2023, som följer:

Gällande lydelse

4 §

Finansiering av inkomstrelaterad dagpenning

Arbetslöshetskassans andel av varje inkomstrelaterad dagpenning är 5,5 procent, om inte något annat följer av 2 och 3 mom. Om förhöjd inkomstrelaterad dagpenning betalas enligt 6 kap. 2 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, beräknas arbetslöshetskassans andel dock av inkomstrelaterad dagpenning som bestäms enligt 1 mom. i den paragrafen.

8 §

Finansieringen av grunddagpenningen

Sysselsättningsfonden betalar genom förmedling av social- och hälsovårdsministeriet till Folkpensionsanstalten den i 23 § angivna andelen för finansieringen av grunddagpenningarna enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och de därtill hörande förhöjningsdelarna. Till övriga delar finansieras utgifterna med den statsandel som betalas till Folkpensionsanstalten och finansieringsandelen till hemkommunen för mottagaren av grunddagpenning.

Föreslagen lydelse

4 §

Finansiering av inkomstrelaterad dagpenning

Arbetslöshetskassans andel av varje inkomstrelaterad dagpenning är 5,5 procent, om inte något annat följer av 2 och 3 mom.

8 §

Finansieringen av grunddagpenningen

Sysselsättningsfonden betalar genom förmedling av social- och hälsovårdsministeriet till Folkpensionsanstalten den i 23 § angivna andelen för finansieringen av grunddagpenningarna enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Till övriga delar finansieras utgifterna med den statsandel som betalas till Folkpensionsanstalten och finansieringsandelen till hemkommunen för mottagaren av grunddagpenning.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .